

VILNIS

LIEITUVIŲ LIAUDIES LAIKRAŠTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: [312] 842-7325

VOLUME LXV Nr. 4

KETVIRTADIENIS VASARIO [FEBRUARY] 14, 1985

KAINA 25 c.

KASDIEN

APIE ABORTUS ŠTURMUOJA FARMERIAI NEJAUGI TIKTAI... BAIGIASI VAJUS

Prieš dvylika metų Aukščiausiasis teismas legalizavo abortus. Tačiau ginčai dėl šio sprendimo ėjimo tevyksta ir aštrėja, netgi prieita prie abortus darančių klinikų bombardavimo. Prez. Reaganas prieš abortus, tai alyvos pylimas ant įkaitusių antiabortioninkų ugnies.

Abortai yra socialinės sistemos votis. Kuo skurdesnė šeima, tuo daugiau vaikais apsipliesi.

Kažkas yra pasakęs, pakeiskime šią socialinę sistemą, abortų problemos nebus, kaip dabar nėra socialistinėse šalyse.

Chicagoje per kelias dienas prie biržos šturmuoja fermeriai, reikalaujami didesnių kainų už jų žemės ūkio produktus, arba valdžia turi duoti jiems subsidijas, kad vieniems fermeriavimas būtų pelningesnis, o kitiems negrėstų nusigyvenimas-bankrotas, netekimas farmų.

Visas svietas žino, kad žemės ūkis žmones maitina, o ne bankai, automobilių pramonė ar kitokios korporacijos. Tarytum žemės ūkis ir turėtų būti valdžios dėmesio centre.

Bet nereikėtų tų baikių, valdžiai labiau rūpi gelbėti bankrutuojantys bankai, automobilių korporacijos ala Chryslerio ir kitos korporacijos. Kad fermeriai bankrutuoja sąskaita didžiojo agrobiznio — antraeilis dalykas.

Adminstracijai rimtai susirūpinus apsauga JAV ambasadų visame pasaulyje. Apstato ir ketina dar labiau jas apstatyti stipria ginkluota sargyba, mariniais ir kitokiomis apsaugos priemonėmis. Tai nelabai kas, kad nesaugu ir ne kur ne kur, bet visur. Vadinasi, Amerika darosi nekenčiama.

Kodėl nekenčiama, nediskusuosime. Bet prez. Reagano ir jo leitenantų tvirtinimai, kad Amerika demokratinių laisvių čempionas pasaulyje, nesinori tikėti. Nejaugi visos tos šalys, kuriose reikia saugoti ambasados, yra prieš demokratines laisves? Nejaugi mūsų demokratines laisves tikrai? ...

Siemet Chicagoje šaltis pasispirgino keletą dienų kaip reikiant. Per radiją ir televiziją net buvo rastas reikalas žmones įspėti, kad be reikalo nekištų nosies iš namų laukan.

Daugiau kaip dvidešimt laipsnių žemiau nulinio šaltis nusiaubė ir kitur. Vidurvakariuose sugadino nemaža persikų ir kitokių vaismedžių medžių. Kai kurie mažesni fermeriai aimauoja — kas bus, kai į rinką neturės ko vežti. Tuo tarpu didysis agrobiznis džiaugiasi, turės progą vaisius pabranginti, viršprodukcijos neliks.

Baigiasi "Vilnius" vaju prumeratorams atnaujinti. Palyginus nega-

Klaipėdos statybininkai Silutėje perdavė du naujo tipo stambiablokus namus, kurie pastatyti melioracijos statybos valdybos dirbantiesiems. Naujajį mikrorajoną Silutės miesto liaudies deputatų Tarybos vykdomasis komitetas nusprendė pavadinti Melioratorių kvartalu. Dabar Silutės melioratoriai turi šešiolika daugiabučių namų, 276 vietų bendrabučių, 240 vietų vaikų lopšelių-darželių "Raudonkepuraitė", 280 vietų vasaros pionierių stovyklą "Vėtrungė" Kintuose, poilsio namus Nidoje ir Silainiuose.

Nuotraukoje: Senelis Šaltis naujame Silutės miesto Melioratorių kvartale.
B. Aleknavičiaus nuotr.

Nuoširdi tarybinių tautų draugystė

Visapusiškas bendradarbiavimas ir glaudi draugystė sieja Lietuvą su visomis tarybinėmis tautomis. Tam objektyvias prielaidas sudaro bendra valstybė, bendras ekonominis gyvenimas, kultūrinis bendradarbiavimas, bendri siekiai ir tikslai. Ypač suartina tarybines tautas platus ekonominiai ryšiai. Labiausiai šie ryšiai Lietuvą sieja su Rusijos Federacija. Antrąją vietą pagal prekių mainus užima Ukraina. Glaudžiai Lietuva bendradarbiauja su kaimynine Baltarusija. Nėra Lietuvoje darbo kolektyvo, kuris vienu ar kitu būdu nepalaikytų ryšių su kitų tarybinių respublikų darbo kolektyvais.

Įvairi, viena kita turtinanti yra tarybinių tautų kultūrų draugystė. Tarybinio gyvenimo metais suklestėjusi lietuvių nacionalinė kultūra tapo žinoma toli už Nemuno krašto ribų. Tarybų valdžios metais vien į rusų kalbą išversta apie 500 lietuvių autorių knygų. Lietuvių rašytojų knygos dabar leidžiamos 36 Tarybų Sąjungos kalbomis, o į lietuvių kalbą verčiama iš 32 Tarybų šalies tautų kalbų.

Jau du dešimtmečiai, kai Lietuvoje rengiami Poezijos pavasariai, kuriuose dalyvauja įvairių tarybinių aimauoti, bet nebus toks, kokie būdavo anksčiau. Tačiau dėka vajininkų darbštumui, pačių skaitytojų stropumui, beveik visos prumeratoros atnaujintos. O tai labai svarbu, kai laikraščio žymi dalis pajamų yra prumeratoros.

Aukomis vajuus metu daug girtis negalima, nors nemaža skaitytojų didesnėmis ar mažesnėmis sumomis laikraštį parėmė.

Dabar prieš akis yra laikraščio dalininkų suvažiavimas ir jubilėjus. Minėsime laikraščio 65-ąsias metines, darbuotojams ir skaitytojams bus šventė, bus džiaugsmo, kad laikraštis tiek metų gyvuoja.

S. J. Jokubka

nių tautų poetai. Gausūs susitikimai su skaitytojais suartina ir praturtina literatūros mylėtojus, padeda geriau pažinti kitų tarybinių tautų dvasinę kultūrą. Labai įvairios dailės ir dailininkų ryšių formos. Dažnai rengiamos bendros tarybinių tautų dailininkų parodos, simpoziumai bei kūrybiniai seminariai.

Tarybinių tautų draugystė ir savitarpio turtinimas padeda plėtoti Tarybų Lietuvos muzikinę kultūrą. Profesinį meistriškumą lietuvių kompozitoriai, atlikėjai, muzikologai nuolat kelia Maskvoje, Leningrade, kitų tarybinių respublikų sostinėse. Vis dažniau Lietuvos atlikėjai dalyvauja sąjunginiuose ir tarptautiniuose konkursuose. Labai populiarus Tarybų šalyje TSRS liaudies artisto S. Sondeckio vadovaujamas Lietuvos TSR valstybinis orkestras, "Ąžuoliuko" berniukų choras bei daugelis kitų kolektyvų ir atskirų atlikėjų.

Tarybų šalyje dažnai rengiamos meno šventės, kurių metu visos respublikos keičiasi muzikantais ir dainininkais. Glaudžiai bendrauja teatrai. Kasmet Maskvos, Leningrado bei kitų miestų teatrai gastroliauja Lietuvoje, o Lietuvos teatrai — kituose Tarybų šalies miestuose. Ne kartą ir sėkmingai Maskvos Didžiajame teatre pasirodė Lietuvos TSR valstybinis akademinis operos ir baletos teatras. Virgilijus Noreika, Nijolė Ambrazaitytė, Eduardas Kaniava ir kiti žymūs Lietuvos dainininkai kviečiami dainuoti Maskvos ir kitų miestų teatrų scenose. Su didžiu pasisekimu Maskvoje yra vaidinę Panevėžio, Vilniaus, Kauno dramos teatrai.

Draugiškai kitų tarybinių respublikų kino meistrams padedant, kūrėsi ir suklestėjo lietuvių nacionalinė kinematografija. Ir jeigu šiandien lietuviškiems filmams yra atviros durys į milijonines Tarybų

AUTOGRAFAI PARAŠTĖSE

SVARUS BALSAS

Kiek žemiau mes pateikiame ištrauką iš šeštos klasės moksleivės T. Rastovskajos rašinio, kurį be komentarų paskelbė "Pravda". Taigi skaitykime:

"Su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis pirmą kartą susipažinau iš mūsų bibliotekėlėje turimų Jack London, Harriet Beecher Stowe, Ernesto Hemingway, John Steinbeck ir kitų amerikiečių rašytojų knygų. Paskui perskaičiau JAV istorijos apybraižas. Kokia įdomi liaudies! Kiek daug ji padarė progresui! Netgi nesitiki, kad dabar prie šitos šalies vairo stovi žmonės, rizikuojantys vienu atominium smūgiu sunaikinti visą pasaulinį progresą.

Aš baigiau šešias klases. Mokykloje šalia kitų dalykų mokausi ir anglų kalbos. Svajoju ir tikiu, kad kada nors ir ši kalba taps draugystės kalba ir kad man dar pasiseks pasikalbėti su amerikiečių vaikais ir suaugusiais."

Atrodo, kad komentarai tikrai nereikalingi. Nebent tik tiek, kad tėvų balsu visuomet kalba ir jų vaikai. Argi ne svarus šitoks jų balsas? Tik, žinoma, jį reikia atsišaukti ne "kryžiaus karais", ne "žvaigždžių karais", o tokiu pat geravališku, taiką ir bendradarbiavimą siūlančiu balsu.

PAŽADAI IR TIKROVĖ

Kokius pažadus girdime ir kokią tikrovę turime Amerikoje — rašėm, rašom ir dar rašysime. Tačiau dabar norisi pastebėti, kad pažadai pas mus toli nuo tikrovės ne todėl, kad čia Amerika, kad tai kažkuo ypatinga šalis. Kaip tik priešingai. Pažiūrėkime kad ir į Madrido žemę. Prieš dvejetą metų ten buvo pažadėta sukurti papildomai apie 800 tūkstančių darbo vietų. Taigi buvo žadėta, o tikrovė tokia, kad per tą laiką darbo vietų sumažėjo 700 tūkstančių ir dabar bedarbių armija sudaro du milijonus 700 tūkstančių žmonių.

Žmogus įveikė žemės traukos jėgą, pakilo aukštai į kosmosą, o deja, nesugeba padaryti, kad jo rankos visuomet būtų prie naudingo visuomenei darbo. Tai kapitalistinė pasaulį lydintis prigimtinis jo dėsnis, kurio diktatas, pasirodo, didesnis už žemės trauką.

Tačiau antai socialistinės šalys. Ar girdėjote, kad socialistinės šalys būtų tokia problema — nedarbo problema?

Aišku, kad — ne.

šalies kino žiūrovų sales, tai, visų pirma, vaisingo kultūrinio tarybinių tautų bendradarbiavimo rezultatas.

Jokie Tarybų šalies priešų šmeižtai nepaneigs klestinčios tarybinių tautų draugystės, kuri yra ir bus neišsenkamas ekonominio ir kultūrinio gyvenimo pažangos šaltinis.

V. Siudikas

VILNIS

Lithuanian Peoples' Bi-weekly [659-780]

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday, by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$10.00, six months \$5.50;
Chicago \$12.00, 6 months \$6.50; Canada \$15.00, 6 months \$8.00;
foreign countries \$15.00, 6 months \$8.00.

POSTMASTER: Send address changes to the
"VILNIS" - 3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608 Phone 842-7325
Second-class postage paid at Chicago, Illinois (U.S.P.S. 659-782)

Susirūpinę benamių problema, bet . . .

Amerikos didieji miestai turi įvairių sunkumų. Nežiūrint kaip tuos sunkumus miestų merai ir tarybos bando "šlifuoti", bet niekas iš to neišeina, ypač kai federalinė valdžia padėti tuos sunkumus nugalėti nežada, užsiėmusi karinio biudžeto didinimu.

Vargiai ar yra bent vienas didžiųjų miestų, kur nešlubuotų viešoji transportacija, kur nebūtų bėdų su kriminaliniais nusikaltimais, su chuliganų bei kriminalistų gaujomis, su gausėjimu skurdžių, su virstančiais laužu getais, su miesto apvalymu nuo šiukšlių ir taip be galo.

Nesenai Washingtone įvykusiame miestų merų suvažiavime išaiškėjo, jog pastaruoju metu darosi sunkiausia benamių problema. Vieno valdžios pareigūno apskaičiavimu, Amerikoje yra apie trys milijonai benamių. Beveik visi jie slankinėja didžiuosiuose miestuose, lindi patiltėse, parkuose bei užkaboriuose. Labdaringos organizacijos ir vienas ar kitas samaritonas šiek tiek juos sušelpia, bet problema miestui pasilieka kaip yra.

Pasak Louisville miesto merą Harvey Sloane, šių benamių nuo 25 procentų iki 50 procentų yra tinkami darbui. Bet kaip Chicagos miesto meras Washingtonas sako, daugeliui ir tiems, kurie turi kur gyventi, nėra darbo. Ir kas daryti su tais benamiais?

Visam svietui yra žinoma, turint pinigų viskas galima padaryti, viskas galima nupirkti, papirkti, sunkiausia problema galima išspręsti. Miestai benamių problemai pinigų neturi, federalinė valdžia, kai jau ir taip mažina lėšas socialinėms programoms, tuo labiau skūpi benamių reikalui.

Su benamiais nebūtų bėdos, jeigu būtų pakankamai darbo, valdžia nenutrauktų subsidijų pigių butų statybai, kad sveikatos apdrauda būtų suvalstybinta, kad šimtai bilijonų dolerių nebūtų eikvojami ginklavimuisi. Kitaip, miestų merai dėl benamių problemos gali džiiovinti savo smegenis dienų dienas, bet problemos neišspręs.

Padūmojus apie prezidento investavimą

Kas ketveri metai išrinkto prezidento investacijos esti Washingtone didelės iškilmingos šventės ir visos šalies žmonių dėmesio centre. O kai išrinktas prezidentu respublikonas užima demokrato vietą, ar išrinktas demokratas užima respublikono, investacijos iškilmės ne tik esti dėmesio centre, dar sukelia žmonėms viltį bei iliuziją, gal įvyks valdžios politikoje pakaitų. Prez. Reagano investacija niekam nekėlė nei vilties, nei iliuzijų, nes jis buvo išrinktas antram terminui, užėmė savo paties turėtą Baltuosiuose rūmuose prezidentinę kėdę, kaip jo politika riedėjo, taip riedės tuo pačiu kursu. O be to dar, nors investacijos iškilmų rengėjai darė viską, kad iškilmės būtų kuo iškilmingiausios, bet "help me God" šaltis taip spirgino, kad viešąją prezidento priesaiką kongreso rūmų vestibulyje tematė vos keli tūkstančiai iškilesnių politikierių ir jo šeima bei artimieji. Tūkstančiai suvažiavusių į Washingtoną svečių lindėjo viešbučiuose bei salėse priesaiką stebėjo televizorių ekranuose.

Tačiau kaip bebūtų, prisaikdintas antram terminui prezidentas pasakė vieną patriotiškiausių kalbų, kiek yra tekę girdėti jo kalbų. Nesidrovėjo prezidentas ir pasigirti, kad per ketverius metus jam prezidentaujant krašto ekonomika baigia atsistatyti. Ypač storai prezidentas akcentavo, kad per 33 metus nebuvo tokio gero nacionalinio produkto (GNP), koks buvo praeitais metais, per 17 metų nebuvo tokios mažos infliacijos, kokia buvo praeitais metais. Vadinas, visa tai dėka jo reagonomikai.

Prezidentas nemelavo. Kad krašto ekonomikoje buvo gerų pažymių, patvirtina ir valdžios veiksmų statistikos biurai. Taipgi pasak kai kurių ekonomistų, padidėjo pramoninkų ir korporacijų pelnai, padaugėjo dirbančių darbininkų, pakilo krašte produkcija. Tačiau, kiek per ketverius metus priaugo jaunų darbininkų, kiek pramonėje įvesti robotai bei automazacija užėmė darbo vietų, prezidentas nutylėjo. Taipgi nutylėjo, kiek per ketverius metus padidėjo skurdžių, benamių, nedavalgiusių žmonių armija.

Kalbant apie užsienio politiką, prezidentas pasilieka toks, koks buvo per ketverius merus. Vėl Amerika turi būti militariniu atžvilgiu pajėgi, kad pasaulyje būtų taika, vėl nori tartis ir tarsis su TSRS dėl ginklavimosi varžybų sumažinimo, net eliminavimo branduolinių arsenalų, vėl Amerika tarsis rimtai, kad tik TSRS taip tartųsi. Tačiau "žvaigždžių karui", prezidentas sakė, Amerika ruošis. Ruoštis esą reikalinga dėl to, kad apginklavus kosmosą būtų galima neprisileisti prie branduolinių raketų, numušinėti jas, nepasiekusias taikinių. Bet numušinėjus prieš branduolines raketas, ar Amerika nepanaudos savo raketų prieš priešą, prezidentas ne tik neprižadėjo, o ir nesakė.

2

Iš sunerimusio pasaulio dėl rytojaus

JAMAIKOJE BUVO RIAUŠES

Jamaikoje — nedidelėje Karibų jūros valstybėje buvo kilusios riaušės. Tūkstančiai darbo žmonių didesniuose miestuose buvo išėję į gatves, kad pareiškus protestą prieš atvirai proimperialistinę, proamerikinę vyriausybės politiką, prieš tai, kad leidžiama užsienio kapitalui plėsti Jamaiką. Laikraščio "New York Times" pranešimu, Jamaikoje 25 procentai darbingų gyventojų neturi darbo, infliacija viršija 30 procentų.

PROGRAMA 1985 METAMS

Prancūzijos judėjimo už taiką nacionalinė taryba apsvarstė veiksmų už taiką, prieš ginklavimosi varžybas programą 1985 metams. Pagrindinis judėjimo uždavinys, pažymima joje, — žymiai suaktyvinti kovą prieš pavojingus kosminės erdvės militarizavimo planus, prieš naujų Amerikos pirmojo smūgio branduolinių raketų dislokavimą Vakarų Europoje.

REPRESIJOS SALVADORE

Vien tik praėjusių metų spalio mėnesį antiliaudinei režimo armijai bombarduojant gyvenamąsias vietas Salvadore žuvo maždaug 300 taikių gyventojų. Meksikos sostinėje įvykusioje spaudos konferencijoje tai pranešė Salvadoro politinių kalinių ir dingusių be žinios motinų komiteto atstovės. Lapkričio mėnesį, pažymėjo spaudos konferencijos dalyvės, teroro ir represijų aukomis tapo 120 Salvadoriečių. Daugeis jų buvo nužudyti, kiti pagrobti, ir kur jie dabar yra — nežinoma.

P. NERUDOS NAŠLĖS LAIDOTUVĖS

Didele antifašistine manifestacija virto Santiago įvykusios Matildos Urutijos de Neruda — įžymaus čiliečių poeto ir visuomenės veikėjo Pablo Nerudos našlės — laidotuvės. Palydėti į paskutinę kelionę Matildą Urutiją de Nerudą atėjo tūkstančiai Čilės sostinės gyventojų. Jie nešė Čilės Komunistų partijos, kurios vadovybės narys daugelį metų buvo Pablas Neruda, vėliavas, skandavo šūkius, raginančius nuversti neapkenčiamą Pinočeto diktatūrą. Žvalgybos agentai ir karabinieriai apsupo centrinės kapines ir į jas vedančias gatves, tačiau nedrįso panaudoti jėgos.

INDIJOS PREMJERAS

Indijos premjeras Radživas Gandhi patvirtino savo vyriausybės ištikimybę taikiam užsienio politikos kursui. Duodamas interviu Bulgarijos televizijai, jis nurodė, jog Indija sieks, kad mažėtų tarptautinis įtempimas, kovos už nusi-ginklavimą. Pasaulį, be abejo, galima išgelbėti nuo branduolinės katastrofos grėsmės, ir tai bus padaryta, pareiškė Indijos vadovas.

SMERKIA PROVOKACIJAS

Vietnamo užsienio reikalų ministerija pasmerkė Tailando veiksmus — naujas pavojingas ginkluotas provokacijas Laoso Liaudies Demokratinės Respublikos pasienyje. Naujas karo veiksmų plėtimas Laoso pasienyje, pažymima Vietnamo Socialistinės Respublikos užsienio reikalų ministerijos atstovo pareiškime, rodo, jog Bangkoko sudaręs sąmokslą su tarptautine reaksija toliau veikia prieš Indokininijos šalis, didina įtempimą Pietryčių Azijoje,

pakerta taiką ir stabilumą regione.

APTIKTI GINKLŲ ARSENALAI

Belgijos valdžia Elzenborne, Liežo provincijoje, rado didelius slap-tus ginklų ir šaudmenų sandėlius. Kaip praneša provincijos karališkasis prokuroras, nelegalių arsenalų sudarymu įtariami uždraustos neofašistinės organizacijos — "Flamandų karo ordino" — nariai.

Belgų spauda pažymi, jog nors ši organizacija buvo paleista, jos nariai nenutraukė neteisėtos veiklos ir sudarė naują grupuotę — "Odal".

ŽALIOSIOS BERETĖS JAPONIJOJE

Japonijos užsienio reikalų ministerija patvirtino, jog diversiniai JAV ginkluotųjų pajėgų daliniai — vadinamosios "žaliosios beretės" vasario mėnesį surengs manevrus šiaurinėje Hokaido saloje. Duodamas interviu laikraščiu "Okinava Times", užsienio reikalų ministerijos atstovas pareiškė, jog Pentagonas labai suinteresuotas tobulinti "specialias operacijas" didelių šalčių ir gausaus sniego sąlygomis.

Karikatūristo žvilgsniu

JAV administracija savinasi teisę diktuoti valią kitoms Vakarų šalims, su kuo ir kokiomis sąlygomis prekiauti.

RADINYS PARAGVAJUJE

Yra žmonių, kurie ne tik nemažai jėgų, bet ir daug metų paskyrė karo nusikaltėlių paieškoms. Tačiau yra ir tokių, kurie nemažiau jėgų ir metų skiria šių nusikaltėlių slėpimui. Vietoje SLEPIMUI norėjau pasakyti GYNIMUI, bet tuojau suvokiau, kad paminėjus Jozefo Mengelės pavardę, niekas nesiims teigti, kad ir tokį galima ginti. Su šio gydytojo — barbaro, parama, atlikinėjusio pasibaisėtinus bandymus su kaliniais Osvencimo ir Buchenvaldo konclageriuose buvo nužudyta daugiau kaip 400 tūkstančių žmonių.

Ir štai žinia: Jozefas Mengelė gyvas, gyvena Paragvajuje. Tokią išvadą padarė žymi visuomenės veikėja Beata Klarsfeld, kuri su savo vyru Seržu daug metų užsiima hitlerinių nusikaltėlių paieškoms.

Tiesa, Paragvajaus valdžia tai neigia, bet . . . Suprantama, kad tokį pareiškimą Beata Klarsfeld padarė tik surinkusi nemažai faktų. Ji teigia, kad gydytojas — barbaras buvo Paragvajaus piliečiu ir daug metų viešai gyveno šalies sostinėje Asunsjone.

Paragvajus! Žinant šios valstybės valdžios "demokratiškąsias" tradicijas, argi tuo reikėtų stebėtis?

Vilnis, 1985 vasario 14

Kas bendro tarp Vakarų Virginijos ir Vakarų Sibiro

Naujo pasaulio gimimo apyaušryje, kai karų, nepriteklių, bado nuokotai Tarybų Rusijai žūtūtinai reikėjo atkurti savo ūkį, kai reikėjo jėgų tam darbui ir apginti revoliucijos iškovojimus, V. Leninas parašė "Laišką Amerikos darbininkams". Jame proletariato vadas išreiškė tvirtą viltį, kad parama Rusijos revoliucijai būtinai ateis ir iš Amerikos darbininkų.

Amerika kunkuliavo sujaudinta spalio įvykių. Pažangioji visuomenė karštai pritarė jiems: vyko protesto mitingai ir demonstracijos, nukreiptos prieš imperialistų intervenciją Rusijoje. Uostų darbininkai atsisakė pakrauti laivus, siunčiamus interventams. Tvėrėsi įvairios organizacijos ir komitetai — rinko pinigus kovojančiam Rusijos proletariui. 1919 m. JAV komunistų partijos deklaracija skelbė: "Rusijos blokada — tai internacionalinė klasių kova tarp darbininkų ir kapitalistų... Karas prieš Tarybų Rusiją — tai kova prieš viso pasaulio darbininkus..."

Jungtinėse Valstijose atsirado daugybė savanorių, pasirengusių bet kuriuo metu vykti į Rusiją — 1920 m. rugsėjo Tarybinio biuro Jungtinėse Amerikos Valstijose techninis skyrius užregistravo apie 20 tūkstančių tokių žmonių.

Istorija išsaugojo daug proletario internacionalizmo pavyzdžių, bylojančių apie Amerikos darbo žmonių, tarp jų ir JAV lietuvių darbininkų pažangių organizacijų, paramą pirmajai proletariato valstybei. Apie tai tuo metu nemažai rašė ir "Vilnis", informavo apie įvykius Rusijoje.

Deja, daugelis metų užmaršties dulkėm nuklojo kai kurių žmonių pavardes, ne vienas jų reikšmingų įvykių dalyvių liko bevardis. Tik jų darbu, kaip tolimos žvaigždės šviesa srovėna iki mūsų dienų.

Tarp tų, kas atsiliepė į V. Lenino "Laišką Amerikos darbininkams", buvo ir Vakarų Virginijos kaskasio Jono Preikšo šeima, 1919 m. atvykusi į Vakarų Sibirą. Ten Lenino iniciatyva buvo kuriama Kuzbaso autonominė industrinė kolonija, kad įvairių šalių darbininkai ir specialistai padėtų atkurti Kuznecko anglių baseino gamyklas.

Kartu su tėvais į Vakarų Sibirą atvažiavo ir trys Preikšų vaikai, tarp jų dvylikametė Ona. Ją, iki šiol gyvenančią Tarybų Sąjungoje, Dnepropetrovske, sutiko vilnietis žurnalistas Vytautas Žemaitis. Iš pokalbių su ja, remiantis istorine medžiaga, laiškais, gimė beletrizuota dokumentinė apybraiža "Vaikystės ieškojimas" — neseniai tokią knygą išleido Vilniuje "Minties" leidykla. Knyga mūsų skaitytojui bus įdomi pirmiausia tuo, kad atvers primirštus ar mažiau žinomus JAV lietuvių gyvenimo puslapius — primins garsiąsias Vakarų Virginijos mainerių kovas prieš darbdavius (jas savo žinomame veikle "Istorija klasių kovos Amerikoje" yra minėjęs ir A. Bimba), tas apystovas, kuriomis gimė ir brendo JAV lietuvių darbininkų

Vilnis, 1985 vasario 14

sąmoningumas ir proletarinis internacionalizmas, tokius, kaip Jonas Preikšas, atvedęs į revoliucinę Rusiją.

Įdomi Kuzbaso (Kuznecko anglių baseinas) autonominės industrinės kolonijos atsiradimo istorija. V. Lenino iniciatyva garsus olandų inžinierius S. Rutgersas (dirbęs ir Amerikoje), amerikiečių technikas H. Kalverlas paruošė planą Kuzbase atkurti ir plėtoti anglių gavybą bei kokso pramonę. Šį planą įgyvendinti turėjo padėti kapitalistinių kraštų darbininkai. Atsirado šimtai tokių savanorių, kurie nepabūgo rūsčių sąlygų, kurie, palikę įprastą gyvenimą, pardavę savo turtą ir už gautus pinigus įsigiję darbo įrankių bei maisto, atvyko Rusijon padėti socialistinei valstybei.

Su Preikšais 1922 m. vasarą į Vakarų Sibirą atvyko dar gera dešimtis JAV lietuvių: J. Briedis, J. Čiudinis, K. Girdžius, A. Kačkas, A. Kietis, J. Pečiukaitis, R. Stankevičius, Bankus, Kervaitis, Švendrevičius ir kt. Iš viso Kuzbaso autonominėje industrinėje kolonijoje dirbo tūkstantis iš svečių atvykusių darbininkų ir specialistų, dvidešimt septynių tautybių žmonės iš Amerikos ir Europos. Ši internacionalistų kolonija gyvavo penkerius metus ir padėjo Kuzbasui tapti viena svarbiausių Sibiro pramonės sričių. Čia kolonistai ištvėrė ne tik daugybę sunkumų, bet ir patyrė, kad darbas daug mielesnis, kai žinai esąs šeimininkas, kad tik nuo to, kaip dirbsi, priklausys,

kaip gyvensi. Jonas Preikšas, Virginijos mainieris, laikytas "antrarušiu", Vakarų Sibire tapo šachtos viršininku, buvo renkamas miesto deputatu. Tarybų Sąjungoje laimė surado jo sūnūs, dukra Ona. "Niekas nesigailiu. — sako Ona Preikšaitė. — Tai kas, kad negaliu sugrįžti į vaikystę, kuri prabėgo lietuje žėrinčių, saulėj dulkančių terikonų papėdėje, kalnakasių gyvenvietėse Vakarų Virginijoje. Tai

kas, kad gyvenime buvo nemažai liūdnu akimirku, sunkių dienų... Tėvynę atradau čia, iš kur labai seniai turėjo bėgti tėvas, ir, išėngusi į aštuntąją dešimtį, sakau: esu laiminga. Išaugo ir tikrais žmonėmis tapo mano vaikai."

Kuzbasas — ne vienintelis pavyzdys, kaip kitų kraštų darbininkai padėjo pirmajai pasaulyje darbininkų valstybei. Tarp tokių minimi ir lietuviai, vargo vejami išvykę į užjūrius laimės ieškoti. Dar 1977 m. grupė JAV lietuvių ryžosi vykti į Rusiją dalyvauti revoliucinėje kovoje — tarp jų buvo ir V. Mickevičius — Kapsukas, K. Giedrys. Palmerio reakcijos metais suimti JAV lietuviai komunistai, pažangūs darbininkai, kuriems grėse ištrėmimas, prašėsi į Tarybų Rusiją. Daug iš JAV atvykusių lietuvių dirbo Nikolajevu (Ukraina) plytų gamybos kooperatyve, Maskvos, Leningrado, Minsko fabrikuose.

Darbo žmonės buvo ir lieka solidarūs su Tarybų Sąjunga.

Algis Daugirdas

Graikija nelabai paklusni Washingtonui

Kaip buvo pažymėta spaudoje, pagal ankstesnę Graikijos karinę doktriną, jos potencialus priešininkas buvo į šiaurę nuo Graikijos sienų. Kitaip sakant, Varšuvos Sutarties šalis. Naujoji karinė doktrina nenumato, kad potenciali grėsmė gali kilti iš Varšuvos Sutarties šalių. Premjero A. Papandreu vyriausybė nedviprasmiškai pareiškė, jog grėsmė iš šiaurės — nereali.

Šis teigimas kelia Pentagono ir NATO vadovų pasipiktinimą. Vakarų masinės informacijos priemonės diena iš dienos gąsdina savo šalių gyventojus neegzistuojančia "tarybine karine grėsme", "raudo nuojų pavojumi". O čia NATO narys paneigia tarybinės karinės grėsmės egzistavimą!

Atėnai senai kelia nerimą Pentagonui ir NATO vadovams. Kaip žinome, Graikija rugsėjo mėnesį atsisakė dalyvauti JAV ir Graikijos bendruose kariniuose manevruose. Be to, Atėnai pareiškė nedalyvavusią manevruose, kurie nukreipti prieš socialistines šalis. Jau tada buvo pareikšta, kad Graikija nemanoma, jog socialistinės šalys kelia pavojų Graikijai.

Beje, pastaruoju metu Graikijos pozicija išsiskiria iš kitų NATO šalių ne vien manevrų atžvilgiu. Priminsime, kad šalies premjeras nepalaikė JAV ir kitų Vakarų šalių pozicijos dėl incidento su Pietų Korėjos lėktuvu. A. Papandreu pareiškė, kad lėktuvas buvo nušautas vykdamas šnipinėjimo misiją. Žinoma, JAV valdantieji sluoksniai pasiskubino apkaltinti Graikijos premjerą kartojant "tarybinę versiją", tačiau jis savo nuomonės nepakeitė. O štai kitas pavyzdys, kurį spaudoje minėjo žinomas Grai-

kijos žurnalistas G. Farakosas. Spalio mėnesį Graikijos ambasadoriui Washingtono buvo įteiktas memorandumas. Valstybės departamentas reikalavo iš Graikijos vyriausybės, kad ši nutrauktų bet kokias pastangas Balkanuose sukurti nebranduolinę zoną, kad ji atsisakytų su nusiginklavimu susijusių iniciatyvų. Ir kaip Washingtonui įprasta, buvo pagrasinta "sankcijomis". Kaip pavadinti, jeigu kišamasi į suverenių valstybių vidaus reikalus? Nebent diktatu.

Kaip rašė Bulgarijos laikraštis "Rabotničesko delo", Graikijos santykiai su JAV ir negali būti labai geri. Pats premjeras kalba, kad Jungtinės Valstijos atsakingos už tai, jog buvo periodas, kai šalį valdė dešiniųjų diktatūra, JAV atsakingos už Turkijos įvykdytą karinę avantiūrą Kipre.

Graikijos prieštaravimai NATO linijai gana ryškūs, tačiau, kaip rašė užsienio spauda, šalis iš NATO nepasitrauks. A. Papandreu muomone, Tuomet labai padidėtų Turkijos strateginė reikšmė, o šių dviejų šalių santykiai nuo 1974 metų (plačiai žinomi įvykiai Kipre) nėra geri. Taigi išstojimas iš NATO tik sustiprintų Turkiją.

Nors Graikijos vyriausybė stengiasi žengti savarankišku keliu, ji dažnai nusileidžia Pentagono ir kitų NATO šalių vadovų reikalavimams. Amerikos karinės bazės lieka iki 1988 metų.

Nereikia pamiršti, kad 1985 metų spalio mėnesį turėtų įvykti parlamento rinkimai, kurie gali vienaip ar kitaip pakeisti dabartinius gana sudėtingus Graikijos santykius su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis ir NATO.

G. Vinickas

Pagal kareivinių principą . . .

Amerikietiškas imperializmas visais būdais skatina ir nukreipia reakcinių emigracijos organizacijų antitarybinę veiklą. "Amerikos balsas" korespondentas, pasakodamas apie Lietuvių informacinį centrą New Yorke neatsargiai pastebėjo, jog šis "profesionaliai" veikiantį centrą kūręs "vienas" K. Pugevičius ir vos ne vienas dabar išleidžia kalnus informacinių biuletenių bei kitos "aktualios" medžiagos apie Lietuvą . . . Kaip kunigas pasidarė profesionaliu žurnalistu? Ar įmanoma pakelti netgi labai profesionaliam žurnalistui darbo krūvį, kuris prilygsta spaudos telegramų agentūrai? Šie ir panašūs klausimai nekyla, atrodo, tiktai pačiam veikiančiam kunigui — žurnalistui, kuris pasirodo tai Washingtono, tai nukanka net į Venezuelą, kur pasirodo dargi televizijos ekranuose . . . Kada dirbti? Centro veikla siekia netgi Europą: interviu "Amerikos balsui". Prancūzijos lietuvių katalikų misijos vadovas kunigas Jonas Petrošius neseniai pažymėjo, kad lietuviams, gyvenantiems Prancūzijoje ir Belgijoje "parūpina informacijos apie Lietuvą" vėlgį K. Pugevičiaus centras. Iš tikro — pasaulinis centras! Atrodytų, turi būti atvirkščiai — europiečiai turėtų parūpinti tos informacijos . . . Bet taip tik atrodo: informacija apie Lietuvą turi pirma pereiti amerikonišką K. Pugevičiaus bei jo šeimininkų cezūrą, o tik po to sugrįžti į Europą.

Tokių "informacijos centru", kaip

K. Pugevičiaus, tik labiau Washingtono politikų užmaskuotų, skleidžiančių prasimanymus apie Tarybų Lietuvą, Amerikoje veikia ir daugiau. Visi jie, kaip ir "Lietuvių informacijos centras" New Yorke, neslepia savo ryšių su oficialioju Washingtonu, su jo vykdoma grubia antitarybine politika. R. Reaganas ir kiti jo "komandos" dalyviai savo ruožtu noriai reklamuoja ryšius su dešiniuosios emigracijos veikėjais. R. Reaganas sveikino telefonu vadinamąjį "Pasaulio lietuvių dienų" dalyvių, buvo surinkęs veikliausius emigracijos reaktionierius ir Baltuosiuose rūmuose. Nuo prezidento neatsilieka ir įvairaus rango Baltųjų rūmų veikėjai, iš kurių pažymėtinas aktyviausias šiuo metu emigrantų veiklos koordinatorius ir įkvėpėjas Linas Kojelis. Kaip tik jo daugiausia rūpesčiu čia rengiami įvairūs seminarai bei "informacinės sesijos" . . . žodžiu, veikiama pagal kareivinių principą: nė žingsnio į šalį be komandos iš Washingtono. Todėl ir europiečiai apie Europą sužino . . . per Ameriką.

Virgilijus Liauška

— American Friends Service komitetas Nikaragai pasiuntė 17,000 svarų įvairių medikamentų, kurių vertė viršija \$99,000.

— Salvadora partizanų radijas Venceremos tvirtina, kad Salvadora mirties eskadronai turi ryšius su tarptautiniu antikomunistiniu sąjūdžiu.

O KARUSELĖ SUKASI . . .

Dar spalio mėnesį įvykę "vaduo-tojų" susibūrimai, skambiai pava-dinti "suvažiavimais", žymesnių permainų neatnešė. Be karingų šūkių ir naivių pažadų jų dalyviai nieko daugiau neišgirdo ir nesuži-nojo. Tiems, kuriems panaši veikla yra mąstymo nekintantis etalonas, belieka ir toliau ramstyti beišyranti "vadavimo" biznį apšukrų vadeivų džiaugsmui. Tuo labiau, kad Wa-shingtono administracija "palaiko kovą" (aišku, daugiausia žodžiais), o Amerikos atstovė prie SNO, Jean Kirkpatrick neseniai interviu laik-raščiu "Washington Time" vėl kal-bėjo apie "moralinę paramą Rytų Europos tautoms". Visoje toje poli-tinėje retorikoje nematyti vieno bruožo: bent kiek gilesnio Ameri-koje gyvenančių tautinių mažumų, jų tarpe ir lietuvių, kultūrinių bei kitų aspiracijų atjautimo.

Žinoma, paviršutiniškas "para-mos" deklarasimas turi savo priva-lumą ir svarbiausias — neįsiparei-goti. Sklandūs žodžiai, kuriuos pas-kui Amerikos valstybinius veikėjus atkartoja "vaduo-tojų" vadai įvai-riuose susibūrimuose taip pat karu-selė sukasi ir iš to sau daro biznį tik įvairaus ranko politikieriai. Vi-siškai kita, nepažįstama puse atsi-suka tikrovė, kai imamasi pozity-vios kultūrinės veiklos. Čia pavyz-džiu, toli ieškoti nereikia: pakanka prisiminti sunkų lietuvių kalbos ir literatūros katedros gimimą prie

Illinojaus universiteto. Ilgai buvo renkamos lėšos, ieškota darbuoto-jų, o dabar vietoj džiaugsmo — vėl abejonės: ar ilgai išsilaisys kated-ra, ar neužges šis akademinio mokslo židinys, žengęs pirmuosius žingsnius? Sprendžiant iš katedros vedėjo Broniaus Vaškio interviu, nuogastavimams esama pagrindo. Ar ne per "vaduo-tojų" retoriką bei ilgametės rietenas radosi kultūrinis vakuumas?

Kol išvysta dienos šviesą vienas kitas laikraštėlis, knyga, kai kam gal atrodo — dar nėra taip blogai, bet ateis laikas, ir tų laikraštėlių nebus kas užpildyti — tai vėl iš profesoriaus Broniaus Vaškio nuogastavimų . . . V. Jonynas, K. Žoromskis, dar vienas kitas žymes-nis išėivijos kultūros veikėjas jau surado išeitį iš slegiančios tuštumo ir tapo aktyviais Lietuvos kultūrinio gyvenimo dalyviais, ne-nustoję dėl to nei savo meninio savitumo, nei kitų žmogiškų savy-bių; atvirkščiai — tiktai praturtėję dvasiškiškai sugrįžta jie namo ir niekas jiems Lietuvoje smegenų "neproplovė" . . . Grįžtant prie lietuvių kalbos ir literatūros ka-tedros, galima pasakyti tą patį — vienintelis būdas išlikti šiam ar kitam savitesniam išėivijos kultūri-niam reiškinui — ne izoliacijos, ne atsiskyrimo, o kontaktų ir integra-cijos su Lietuvos kultūra kelias.

Virgilijus Liauška

NAUDINGI PRIEŠPASTATYMAI

Keliose "Amerikos balso" laidose Tomas Venclova skaitė savo pasta-bas apie kultūrinį išėivijos padan-gę, nuklysdamas net į 1944-tuosius metus, kada iš Lietuvos pasitraukė dalis kultūros veikėjų. Pastabų autoriaus nuomone iš Lietuvos tuo-met pasitraukė "netoli pusės rašyto-jų", nemažai kitų kultūros veikė-jų. Tokie "solidūs" teiginiai auto-riui būtini norint išpūsti dabartinę kultūrinę panoramą ir tuo neabejo-tinai išgalvotu pagrindu apie "masi-nį" kultūros veikėjų pasitraukimą į Vakarus sukurti vos ne alternatyvą ir tolygią atsvarą šiandieninei Lie-tuvos kultūrai . . . Anot T. Venclo-vos išeitį, kad vos ne kiekvienas žymesnis Lietuvos literatūros, dai-lės, muzikos ir net mokslo veikėjas turi šiandien išėivijoje tolygią jėgą, ne prastesnius dramaturgus, poe-tus ir t. t. Būtų neteisinga menkin-ti ir neįvertinti išėivijos kultūros veikėjų pozityvias pastangas, ta-čiau minimo autoriaus "atradimai" yra mažų mažiausiai drastiški. Čia matyti ne tiek šveitėjiški autoriaus nusiteikimai, kiek akivaizdi politinė potekstė, o gal ir bandymas reabili-tuoti vieną kitą kultūros veikėją (taip pat ir save), kurie pasitraukė į Vakarus ne karo audros nublokš-ti, dargi nesąmoningai, o jau mūsų dienomis. Ir tas pasitraukimas, su-prask, įvyko ne į vakuumą, bet į tolygią ir net pranašesnę tautinės kultūros terpę. Nesigilinant toliau į asmeninius motyvus, vis dėlto bus vietoje klausimas: kur yra Lietuva? Neįaugi jos kūrybinis potencialas persikėlė į užjūrį?

Tiktai patys aršiausi antitarybi-ninkai, tiktai tie, kuriems pasaulio centras yra jie ir jų kiemas, retsy-kiais dar užsimoja su panašiu klau-simu, bet sunku patikėti, kad apy-tikrio, — nors apytikrio jėgų san-tykio nežinotų mūsų autorius, kuris didžiumą kultūrinės informacijos apie Lietuvą yra gavęs iš pirmųjų rankų ir vienas iš nedaugelio išėivi-

joje, kuris iš tikrųjų žino, kiek ir kokio masto poetų, dramaturgų esama šiandien Lietuvoje. Todėl visiškai naivu ieškoti alternatyvos išėivijoje. Kitas klausimas: ar tokia alternatyva būtina? Gyvenimas ro-do, kad vienintelė išėivijos kultūri-nio gyvenimo tąsa ir prasmė yra ne blaškymasis tarp Europos, Ameri-kos ir Australijos kuklių tautinės kultūros židinių, bet nuoseklios pastangos publikuojant, renkant, kaupiant kultūrinės vertybes, kad šios su laiku pasitarnautų etnogra-finiam branduoliui — t. y. Lietu-vai. Jau yra perduoti kai kurie archyvai, vertingi paveikslų rinki-niai, Lietuvoje išleista ne viena išėivijos autoriaus knyga ir visa tai tarnauja ir dar pasitarnaus su di-džiausia nauda tautai be jokio išankstinio, politikieriško nusista-tymo, kaip bando daryti T. Venclo-va, bandydamas bet kokiū būdu nupjauti lietuviškosios išėivijos kultūros šaką nuo jos kamieno.

Jonas Šakinis

GINKLAVIMOSI SĄSKAITA

Jungtinėse Amerikos valstijose priskaičiuojama 35 milijonai ameri-kiečių, gyvenančių žemiau "skurdo linijos". Milijonai žmonių neturi darbo ir būtent kas ketvirtas iš jų darbo neteko R. Reagano presiden-tavimo metais.

Oi paradoksas: išlaidos ginkluotei ne vieną turtuolį padarė dar turtingesniu, tačiau kitus žmones, kaip matome įstūmė į skurdą.

Washingtonė užtenka pareiški-mų, kad didinti karines išlaidas Jungtinės Amerikos Valstijos pri-vertė Tarybų Sąjungos agresyvum-ą. Tačiau keista, kad tie "sovietai" vieninteliai viso pasaulio aktyve išėivijoje nepanaudoti pirmieji atominio ginklo. Iš Baltųjų rūmų tokio išėivijimo vis nėra.

Tai kaip čia tegali įtarti sovietus agresyvumu?

KIEK PASAULYJE YRA ŽUVŲ

Žuvų įvairovė labai didelė. Jų pasaulio vandenyse yra net apie penkiasdešimt būrių. Vieni mokslo šaltiniai nurodo, kad pasaulio sū-riuose ir gėluosiuose vandenyse gyvena apie dvidešimt tūkstančių rūšių žuvų. Kiti šaltiniai prideda dar vieną tūkstantį.

Žuvis gyvena šaltame ir šiltame, netgi karštame vandenyje, pavyz-džiui, geizeriuose, kur vandens temperatūra apie penkiasdešimt laipsnių. Jūrose žuvų aptinkama net aštuonių kilometrų gylyje.

Tarybų Sąjungoje gyvena apie 14000 rūšių žuvų, Lietuvos gėluo-siuose vandenyse — šešiasdešimt. Iš jų penkios rūšys aklimatizuotos ir apie dvidešimt rūšių introdukua-ta. Baltijos jūroje prie Lietuvos krantų gyvena apie trisdešimt rū-šių žuvų.

Iš gėlavandenių žuvų Lietuvoje labiausiai paplitusios kuojos, kar-šiai, aukšlės, karpiai, plakiai, seliavos, lydekos, ešeriai, stintos, ster-kai, unguriai, pūgžliai, žiobriai, iš jūrinių — strimėlės, bretlingiai, menkės, plekšnės.

Dabar pasaulyje kasmet viduti-niškai pagauama 70-80 milijonų tonų įvairių žuvų. Iš užsienio šalių pirmąją Japonija. Čia 1981 metais sugauta žuvų, jūros žinduolių ir kitų jūros gyvūnų 11.1 milijono tonų, Jungtinėse Amerikos Valsti-jose — 3,7 milijono tonų, Peru — 2,7, Norvegijoje — 2,6, Danijoje — 1,7, Kanadoje — 1,3, Prancūzijoje ir Anglijoje — po 0,8 milijono tonų.

Tarybų Sąjungoje 1982 metais buvo sugauta žuvų, jūros žinduolių ir kitų jūros gyvūnų dešimt milio-nų tonų. 1913 metais buvo sugauta vos truputį daugiau nei milijonas tonų, 1960 metais — 3,5 milijono, 1970 — 7,8 milijono tonų.

Lietuvoje iki 1940 metų žvejyba ir žuvų perdirbimu daugiausia ver-tėsi pavieniai žvejai. Buvo žvejojama Baltijos jūros pakrantėse, Kur-šių mariose, upėse ir ežeruose. 1938 metais sugauta 26,300 centne-rių žuvų, o išvežta iš svetur 140,900 centnerių. Verslinė jūrų žvejyba pradėta organizuoti 1946 metais. Jau 1947 metais Baltijos jūroje sugauta 65 procentai visų Lietuvos žvejų sugautų žuvų. Da-bar, kaip žinoma, Lietuvoje sukurtas didelis žvejybos laivynas. Žve-jojama Baltijos ir Barenco jūrose, Atlanto vandenyne. Dabar net 98 procentai visų žuvų sugaunama jū-rose.

1950 metais Tarybų Lietuvos žuvų pramonė pagamino 11 tūks-tančių tonų produkcijos, 1960 me-tais — 83,600, 1970 — 239,220, 1982 metais — 240,850 tonų. Dau-giausia pagaminama šaldytų, sūdy-tų ir rūkytų žuvų.

Kaip žinoma, iš žuvų gaminami ne tik vertingi maisto produktai, kuriuose yra 13-21 procentas balty-mų, iki 33 procentų riebalų, be to, vitaminų ir mineralinių medžiagų. Iš menkių, melsvažuvių, jūrų karosų ir kitų žuvų kepenų, iš ryklių poodinių riebalų gaminami medicini-niai žuvų taukai, vitamininiai preparatai. Iš žuvų atliekų gaminami techniniai riebalai, žuvų klijai, guaninas. Be to, iš žuvų perdirbimo atliekų pagaminama daug žuvų miltų Lietuvoje — apie pusę milio-no, Lietuvoje apie 20 tūkstančių tonų per metus).

Žvaigždžių karui" — nei!

Pentagono užmačios. TSRS liaudies dailininko V. Jurkno pieš.

Neseniai Tarybų Sąjungos inicia-tyva Juntinių Tautų Generalinės Asamblėjos sesija apsvaustė klau-simą "Dėl kosminės erdvės naudojimo tik taikiems tikslams, žmonijs labui". Generalinės Asamblėjos rezoliucijai pritarė 150 balsų. Pažy-mėtina, kad šio nutarimo, kuris buvo pakelbtas spaudoje, neparė-mė tik Jungtinės Valstijos. Tai dar kartą patvirtina, kad Washingto-nas siekia militarizuoti kosmosą.

Baltieji rūmai, Pentagonas kuria "žvaigždžių karo" planus. Įgyveni-nus juos, žūtų mūsų nedidelė pla-neta ir jos gyventojai. Pentagonas, nepaisydamas tautų reikalavimo nutraukti kosmoso militarizavimo planus, mokslinėse laboratorijose kuria priešpalydovinį ginklą ir veidmainiškai teigia, jog jis susti-prins taiką. O iš tikrųjų milijardai dolerių skiriami naujam tautų nai-kinimo ginklui kurti.

AR ILGAI TEMDYS GALVOS?

JAV, pasukusios spartaus ginkla-vimosi kursu ir siekdamos hegemo-niškų tikslų, neabejotinai tikisi, kad šitaip joms pavyks nualinti ir tarybinę ekonomiką. Tai vis tos pačios iliuzijos, dėl kurių ne kartą teko nusivilti. Pavyžžiu, JAV net 16 metų nepripažino Tarybų Sąjun-gos. Baltųjų Rūmų šeimininkai ne-retai akivaizdžiausių faktų nemėgsta priimti už tikrovę, ir iki tam tikro laiko bevelija skendėti iliuzi-jose. Kažin, kaip ilgai tokia migla šį kartą temdys JAV politikų galvas?

AR TAI NE DRAUGYSTĖ?

Kokią reputaciją pasaulio aktyve pelnė rasistinė Pietų Afrikos res-publikos, gerai žino daug kur ir nei vienas doras žmogus niekuomet nepritarė ir nepritaria genocido poli-tikai. Tačiau tai nereiškia, kad Pretorija neturi draugų. Iš spaudos pranešimų žinoma, kad jau šešias-dešimtųjų metų pradžioje P. Afri-kos respublikoje pastatyti du ato-miniai reaktoriai. 1956-1977 metais daugiau kaip 150 Pretorijos specia-listų gavo paruošimą amerikiečių atominėse laboratorijose, kelios de-šimtys amerikiečių mokslininkų dirbo P. Afrikos respublikoje kon-sultantais atominiuose objektuose.

Ar tai ne draugystė? Ir ką apie ją tegali pasakyti?

Gėdinga tokia draugystė!

Vilnius, 1985 vasario 14

Vilniuje įvyko chorų šventė "Dainuoja Lietuva"

Gruodžio mėnuo pernai (kaip ir visais ruduo) buvo prisodrintas įvairių renginių, premjerų, koncertų, konkursų, kuriais pasitinkamos reikšmingos sukaktys. Pergalės Didžiajame Tėvynės kare 40-mečiui skirtos saviveiklinės meno apžiūros vienas renginių buvo chorų šventė "Dainuoja Lietuva". Ji įvyko Lietuvos TSR vidaus reikalų ministerijos kultūros ir sporto rūmuose. Čia dalyvavo vilniečių nusipelnę bei liaudies chorai, taip pat kai kurie Kauno kolektyvai.

Trys chorai, neįėję į konkursinę grupę, dainavo daugiausia J. Gruodžio kūrinius. Štai Lietuvos aklųjų draugijos choras savo pasirodymo programą sudarė tik iš šio kompozitoriaus kūrinių. Juos atliko įdomiai, lengvai, profesionaliai, išlaikydamas autoriaus kūrybinės manieros tradiciją. Panašiai savo programą sudarė ir J. Gruodžio aukštesniosios muzikos mokyklos moksleivių choras. Jis dainavo skaidriai, tiksliai intonuodamas su gerai apgalvota interpretacija. Ir trečiasis kolektyvas — tai nusipelnęs berniukų ir jaunuolių choras "Ąžuoliukas". Jo programoje buvo įvairių autorių chorinės dainos. Choras jas atliko neskubėdamas, raiškia dinamika, ryškiu intonavimu ir dikičia.

Prizas už brandžiausią ir meniškiausią pasirodymą paskirtas Vilniaus inžinerinio statybos instituto mišriam liaudies chorui "Gabija". Jis atliko įvairius lietuvių kompozitorių kūrinius. "Gabija" susilaukė vienbalsio pripažinimo. Viskas čia skambėjo įtaigiai, choras atskleidė įvairiapusiškus savo sugebėjimus.

LTSR Mokslų Akademijos mišrus liaudies choras atliko gana sudėtingas tiek J. Gruodžio, tiek kitų autorių dainas. Ypač ryški ir įtikinama buvo dainų interpretacija su emocionaliais pakilimais, prasmingais stabtelėjimais, galingais forte ir lygiais spalvingais piano.

Siam kolektyvui buvo paskirtas prizas už J. Gruodžio originalių dainų atlikimą.

LTSR vidaus reikalų ministerijos vyrų liaudies choras "Sakalas" padainavo savo programą su didele ekspresija, nuotaikų kaita, veržliai ir meniškai. Repertuare buvo daug patriotinės tematikos ir kitų kūrinių. Jam atiteko prizas už geriausiai atliktas J. Gruodžio harmonizuotas dainas.

Vilniaus statybininkų kultūros namų moterų nusipelnęs choras "Eglė" laimėjo prizą už naujas dainas. Būdingas nusistovėjęs choro bruožas — švari intonacija, gera dikičia, platus interpretacinis diapazonas, lygūs akademiški balsai. Tiesa, repertuaras pasirodė lyg ir per lengvas tokiam pajėgiam kolektyvui.

Pirmą kartą apžiūroje dalyvavo Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto merginų choras. Tai perspektyvus kolektyvas. Jo programoje buvo gana sudėtingi kūriniai. Juos choras atliko meniškai, tiksliai gal kiek nedrąsiai. Šiam kolektyvui atiteko prizas už stambios formos kūrinių atlikimą.

Kaip visuomet, publika šiltai sutiko Kauno teritorinio statybos tresto vyrų liaudies chorą "Perkūnas". Jam atiteko prizas už dainas taikos tematika. Choras dainavo galingai, su ryškiomis kulminacijomis, dideliais dinaminiais kontrastais.

Vilniaus skaičiavimo mašinų gamyklos vyrų liaudies choro "Elektronika" repertuaras buvo gana įdomus, nors ir daug kartų girdėtas. Silpniau pasirodė Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto akademinis mišrus choras.

Chorų šventėje "Dainuoja Lietuva" nuaidėję kūriniai rodo, kad yra kam dainuoti ir kad yra ką dainuoti. Chorai pajėgūs, skambūs, kūrybingi.

V. Bagdonas

Nuotraukoje: **Josefo Franko skulptūra.**

K. Jankausko nuotrauka

Vilniaus senamiestyje, Epidemiologijos, mikrobiologijos ir higienos mokslinio instituto kiemelyje atidengta žymaus praeito amžiaus gydytojo profesoriaus Josefo Franko (1771-1842) portretinė granito skulptūra. Ją sukūrė vilnietis skulptorius Eimantas Stankevičius. J. Frankas daug prisidėjo prie medicinos dėstymo Vilniaus universitete tobulinimo, jo iniciatyva Vilniuje buvo įkurtas Vakcinacijos institutas, dabar Epidemiologijos, mikrobiologijos ir higienos mokslinio tyrimo institutas.

J. Frankas 1804-1823 metais buvo Vilniaus universiteto patologijos ir specialiosios terapijos profesorius. Išvykus iš Vilniaus jo tėvui Johanui Frankui, nuo 1805 metų vadovavo klinikai, dėstė patologiją ir specialiąją terapiją. Jo iniciatyva buvo įsteigta Vilniaus medicinos draugija, Pataloginės anatomijos muziejus, keli institutai. Jis padarė pradžią gyventojų sergamumo ir mirtingumo statistiniam tyrinėjimui, pirmas atkreipė dėmesį į klimatinį bei topografinių sąlygų įtaką žmogaus sveikatai. J. Frankas parašė nemažai mokslo darbų, jų tarpe "Praktiškus medicinos patarimus". Jo "Atsiminimai" apie Lietuvos kultūrinę ir socialinę gyvenimą buvo išleisti Vilniuje 1913 metais. Jam dirbant Vilniuje medicinos fakultetas tapo vienas geriausių to meto medicinos mokyklų Europoje.

ATIDARYTAS J. GRUODŽIO MEMORIALINIS MUZIEJUS

Zaliakalnio pakraštyje, Utenos gatvėje, name, kuriame nuo 1932 metų iki pat mirties gyveno kompozitorius J. Gruodis, šiandien atidarytas jo memorialinis muziejus.

Name, restauruotame pagal Paminklų konservavimo instituto paruoštą projektą, įrengta ekspozicija, supažindinanti su J. Gruodžio gyvenimu, kūrybine, pedagogine ir visuomenine veikla. Kompozitoriaus našlė S. Gruodienė perdavė muziejui jo biblioteką, rankraščius, asmeninius daiktus, baldus. Ekspozicijai taip pat panaudotos natų, dokumentų, straipsnių laikraščiuose ir žurnaluose fotokopijos, kompozitoriaus mokinių padovanoti eksponatai.

Pažymint lietuvių muzikos klasiko gimimo 100-ąsias metines, Juozo Gruodžio aukštesniojoje muzikos mokykloje atidaryta paroda. Muzikiniame teatre įvyko žymaus muziko sukakties minėjimas.

"VYTURYS" — JAUNIMO IR VAIKŲ LITERATŪROS LEIDYKLA

Knygas, skirtas augančiajai kartai, leis naujai įkurta "Vyturio" leidykla. Apie šios penktosios Lietuvos knygu leidyklos funkcijas Eltos korespondentui papasakojo jos direktorius Juozas Vaitkus.

— "Vyturys", — pasakė jis, — ruoš visuomeninę-politinę, mokslo populiarinimo, grožinę literatūrą, koncentruos jaunimui ir vaikams skirtų knygų leidybą, išplės ją, sieks stiprinti auklėjamąjį poveikį jaunajam skaitytojui sutinkamai su neseniai paskelbtu TSKP CK nutarimu "Gerinti partinį vadovavimą komjaunimui ir didinti jo vaidmenį komunistiškai auklėjant jaunimą".

Iki šiol literatūrą vaikams ir jaunimui praktiškai leido visos Lietuvos knygų leidyklos. Iš jų perima kai kurias funkcijas, kartu ir serijas "Žmogus tarp žmonių", "TSRS tautų brolija", "Sužinok ir išmok", "Siluetai", "Drausiųjų keliai", "Horizontai", "Darbai darbeliai", "Bitutė" ir kitas. Gims, matyt, ir naujos serijos bei knygų modeliai, bus patikslinta tradicinių leidinių kryptis, labiau orientuojant juos į atitinkamą skaitytojų auditoriją.

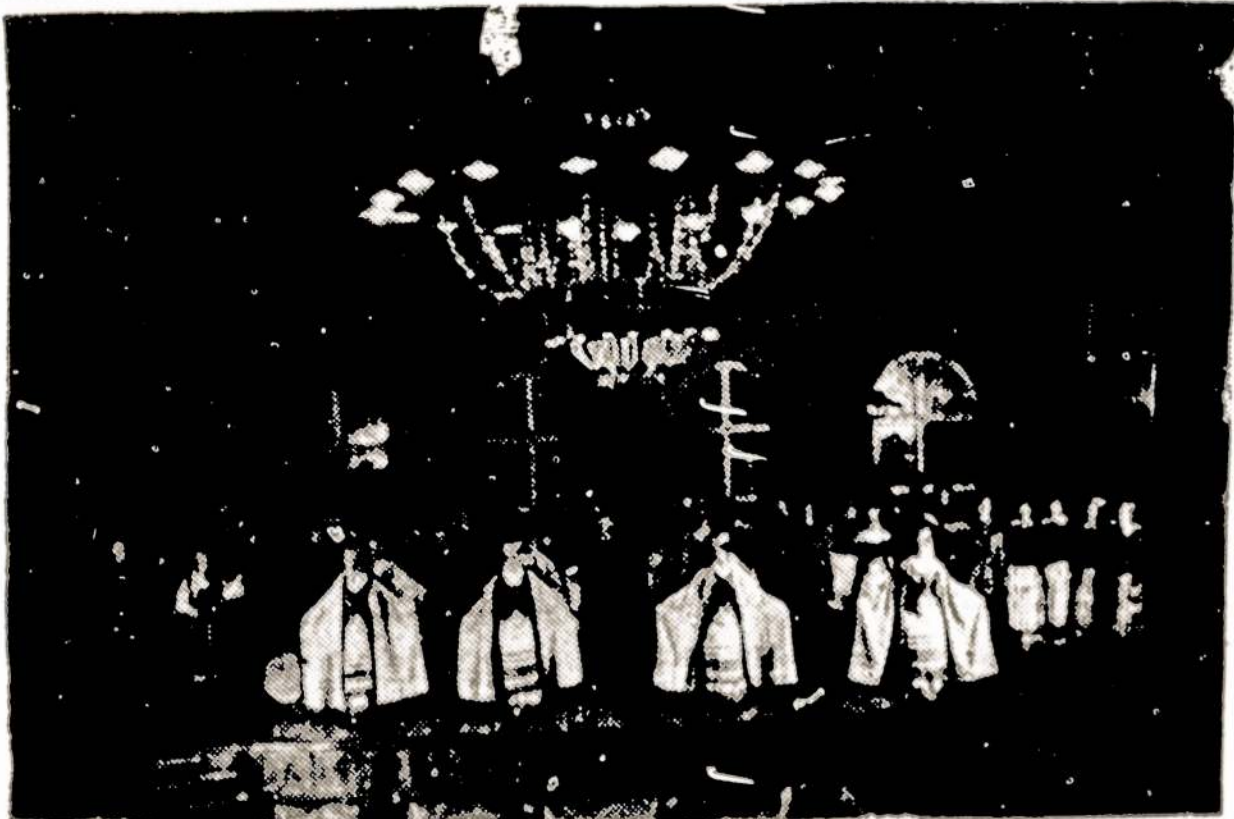

Vilniaus senamiesčio naujai įrengtame skverelyje netoli Meno darbuotojų rūmų iškilo žymaus lietuvių architekto, Lietuvos klasicizmo architektūros kūrėjo Lauryno Stukos-Gucevičiaus paminklas. Jį sukūrė Lietuvos TSR nusipelnęs meno veikėjas skulptorius Vladas Vildžiūnas.

V. Gulevičiaus nuotrauka

SORBŲ LITERATŪRA

Tarybų Lietuvos knygos bičiuliai pirmą kartą plačiai susipažino su nedidelės slavų kilmės tautos, gyvenančios Rytų Vokietijoje — sorbų literatūra. Lietuvos TSR respublikinėje bibliotekoje vyko paroda "Sorbų literatūra socialistinėje tėvynėje Rytų Vokietijoje". Ją buvo surengusios Rytų Vokietijos nacionalinė biblioteka, sorbų literatūros leidykla "Domovina" ir Lietuvos TSR respublikinė biblioteka. Buvo eksponuojama 350 leidinių: grožinė mokslinė vaikų mokomoji literatūra, taip pat albumai, kalendoriai, laikraščiai.

Lietuvos TSR Valstybinės konservatorijos Klaipėdos fakultetų pavyzdinis choreografijos ansamblis "Vėtrungė" jau antrą dešimtmetį supažindina žiūrovus su lietuvių liaudies šokiais, dainomis, daugelio Tarybų šalies ir pasaulio tautų muzika bei šokio menu. Ansamblis ne kartą koncertavo įvairiuose TSRS miestuose ir rajonuose, Maskvos olimpiados dalyviams, gastroliavo Čekoslovakijoje, VDR, Jugoslavijoje, Bulgarijoje, Rumunijoje, Kipre.

Nuotraukoje: **Ansamblis atlieka Juozo Gudavičiaus šokį "Pasisveikimas".**

B. Aleknavičiaus nuotraukos

Ignalinos biblioteka įsikūrė naujuose rūmuose

Abonemento salėje erdvi ir knygoms, ir skaitytojams.

Antano Gylio nuotrauka

Ignalinos rajono centrinė biblioteka įsikūrė naujuose rūmuose — po rekonstrukcijos jai atiteko neatpažįstamai pasikeitęs buvęs rajonių kultūros namų pastatas. Naujaturystės džiaugsmas ir rūpesčiai užgulė bibliotekos direktorės Leonoros Pakalnienės vadovaujamą kolektyvą.

Naujojoje bibliotekoje beveik aštuoni šimtai kvadratinų metrų ploto. 153 kv. metrų ploto abonemento salei, kurioje sukaupta per 31 tūkstantį knygų, 50 vietų skaityklai jaukumo teikia medžio lentelių apdaila. Pirmojo ir antrojo aukšto vestibulius puošia medžio raižiniai. Bibliotekos administraci-

jos ir rajono vadovų rūpesčiu biblioteka pasipuošė naujais baldais, kilimais. Atskirą patalpą su stereoaparatu gavo muzikos mėgėjai.

Puikias darbo sąlygas turi bibliotekos darbuotojai. Erdviuose kabinetuose įsikūrė metodikos, bibliografijos, spaudinių komplektavimo ir tvarkymo skyriai. Geros sąlygos spaudinių saugojimui — pagrindinio fondo saugyklose numatytas nemažas rezervas ateičiai.

Šiuo metu bibliotekos paslaugomis naudojasi 70 proc. Ignalinos miesto gyventojų būrys. Naujoje bibliotekoje atsirado galimybė rengti masinius renginius, gerinti skaitytojų aptarnavimą.

Marija Žemaitytė

SIS TAS APIE ZARASŲ RAJONĄ

Zarasų rajonas gražus gamtovaizdžiais, dažnai vadinamas "Lietuvos Šveicarija". Ežeru driskaičiuoiamas iki 300. Reljefas kalvotas, dirvožemiai labai įvairūs. Vyrauja priemėliai ir lengvo bei vidutinio sunkumo priemoliai.

Bendras rajono plotas 133,430 ha. Tame plote 52,900 ha naudmenų, 31,899 ha ariamos žemės. Miškų — 34 proc.; vandenų — 12 proc. Nusausinta 55 proc. šlapių žemių.

Rajone yra 13 kolūkių, 6 tarybiniai ūkiai, du valstybiniai ir profesinės technikos mokyklos mokomasis ūkis.

Rajonas priklauso IV ekonominei grupei. Šimtui hektarų žemės ūkio naudmenų gamina po 400 cnt. pieno ir po 130 cnt mėsos.

Nors darbo sąlygos nelengvos, žemės ūkio produktų gamyba didėja. Pernai iš hektaro prikulta po 23,6 cnt grūdų, arba 5,2 cnt daugiau negu užpraėjusiais metais. Į aruodus rajono ūkiuose pirmą kartą supilta daugiau kaip 40,000 tonų grūdų. Vienam sutartiniam galvijui pagaminta 13,3 cnt pašarinių vienetų, arba 1,3 cnt daugiau negu užpernai, įvykdyti visi augali-

6

ninkystės produktų gamybos ir pardavimo planai. Tiek, kiek planuota, bus parduota pieno ir mėsos.

Didžiausią javų derlių — po 28,3-30,2 cnt/ha gavo Zarasų paukštinkės, "Tautų draugystės" tarybinių ūkių, M. Melninkaitės ir "Svyturio" kolūkio žemdirbiai. Geriausiai bulvės užderėjo Dusėtų valstybinio žirgyno ir Stelmuzės tarybiniuose ūkiuose — po 190-203 cnt/ha. Geriausiai stambesiais sudėtingaisiais pašarais apsirūpino Zarasų paukštinkystės tarybinis ūkis — po 19,8 cnt pašarinių vienetų vienam sutartiniam galvijui.

Nemažėja statybų tempai. Siame penkmetyje "Aukštaičių krašto" kolūkyje pastatyta 2,000 tonų talpos grūdų sandėlis bei 400 vietų karvidė, Vencavų kolūkyje — 1,000 vietų penimų galvijų kompleksas, "Laisvės" ir "Raudonosios žvaigždės" kolūkiuose išplėtos karvidė, veršidė, kiaulidė, "Lenino keliu", Padusčio kolūkiuose ir Ežerėnų tarybiniuose ūkiuose pastatyti mechanizacijos kiemai.

Rajono žemės ūkyje dirba 110 specialistų su aukštuoju ir 427 specialistų viduriniuoju išsilavinimu.

Iš "V.L."

BALDININKŲ MUZIEJUS

Pažintį su "Kauno baldų" gamybinio susivienijimu svečiai paprastai pradeda nuo įmonės Darbo šlovės muziejaus. Jo eksponatai pasakoja apie vienos seniausių miesto įmonių, prieš keturis metus atšventusios įkūrimo šimtmetį, praeitį ir dabartį.

Ekspozicija pradeda senaisiais laikais. Nedaug žinių apie juos išlikę. Tačiau kraštotyrininkams pavyko rasti senų dokumentų, dar prieš Pirmąjį pasaulinį karą baldžių naudotų įrankių, senų jų dirbinių.

Nuotraukos, schemas, diagramos pasakoja, kaip pokario metais augo įmonė, keitėsi darbo sąlygos, didėjo baldų gamyba. Rūpestingai surinkti suvenyrai, kuriuos Kauno baldininkai gavo įmonės šimtmečio ir kitomis progomis.

Greta seniau susivienijime gamintų baldų maketų — šiandieninė jo produkcija. Gražios ir patogios universalios spintos "Nemunas", svetainės baldų komplektai "Viesulas", "Punia", "Miglė" ir kiti. Kauniečių baldai dabar gerai vertinami ne tik Lietuvoje — juos mielai perka Maskvos, Leningrado, Kijevo ir daugelio kitų Tarybų šalies miestų gyventojai.

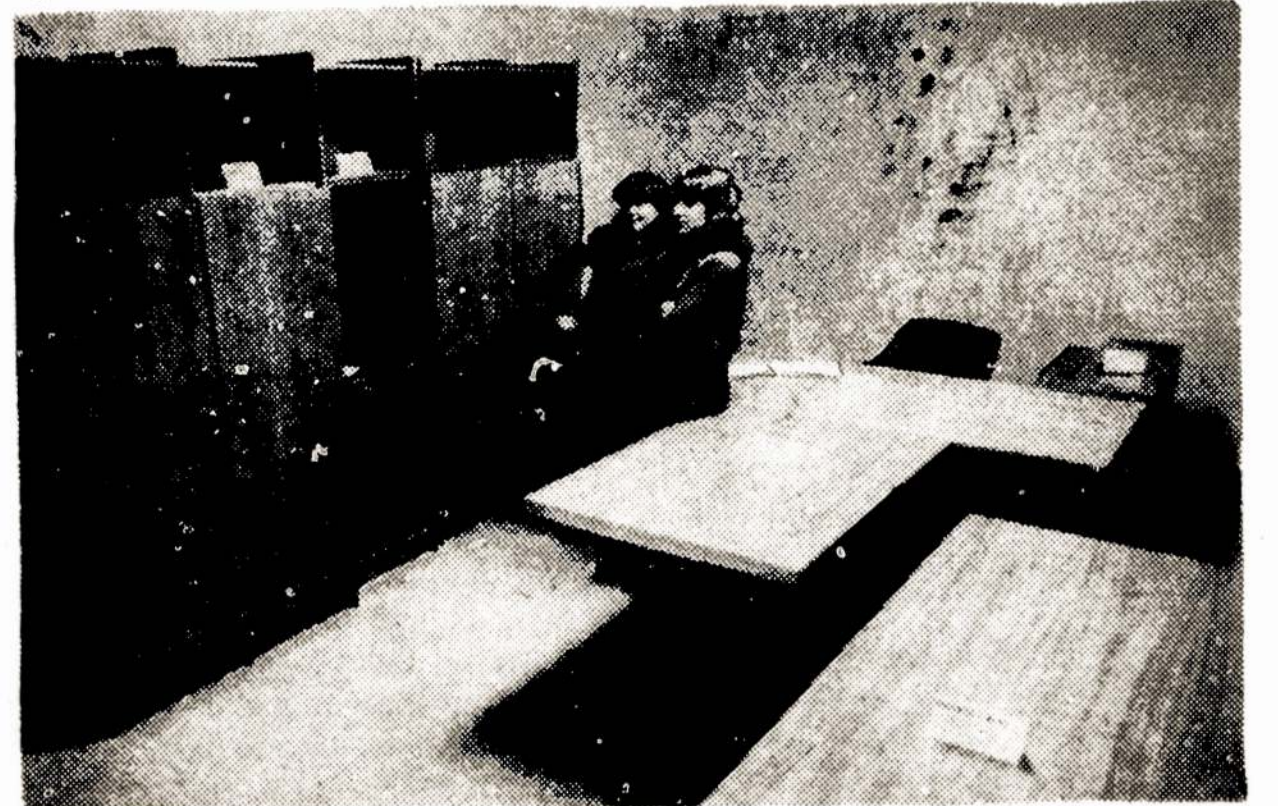
Muziejuje dabar daugiau kaip trys tūkstančiai eksponatų. Jie tvarkomi, konsultuojantis su Kauno valstybinio istorijos muziejaus specialistais.

Garbinga vieta muziejuje paskirta Darbo šlovės galerijai. Prieš trejus metus susivienijimo staklininkas Rimantas Radišauskas inkrustavo savo buvusio mokytojo ir globotojo, vieno geriausių "Kauno baldų" staklininkų Bronislovo Naujoko portretą. Po to buvo sukurti staklininko Andriaus Kavaliausko, meistrės Anos Balickajos ir kitų baltininkų portretai. Dabar galerijoje — daugiau kaip 20 įmonėje labiausiai gerbiamų žmonių, darbo pirmūnų ir veteranų inkrustuoti paveikslai. Galerija nuolat papildoma.

Muziejuje dažnai vyksta įvairūs renginiai — jaunųjų baldininkų išskilmingi priėmimai į darbininkų šeimą, susitikimai su Didžiojo Tėvynės karo ir darbo veteranais, miesto ir rajono Tarybų deputatais. Per metus ji aplanko daugiau kaip penki tūkstančiai žmonių — ne tik iš Kauno, bet ir kitų miestų įmonių atstovai, turistai, studentai, moksleiviai. Vien tik pernai priimta daugiau kaip šimtas ekskursijų.

Apie muziejaus darbą ne kartą palankiai rašė Lietuvos laikraščiai ir žurnalai, taip pat sąjunginė spauda, Vokietijos Demokratinės Respublikos, Bulgarijos ir kitų šalių leidiniai. Jis pripažintas geriausiai tvarkomu tokio profilio muziejumi respublikos pramonės įmonėse.

Z. Mikalauskas

Nuotraukoje: Nauji lietuviški svetainės baldai. V. Brajo nuotrauka

I LIETUVOS KAIMUS ATEINA GROŽIS

Žmogus puošia aplinką, aplinka — žmogų. Kad tai labai teisinga, įsitikinti nesunku, pasukus kad ir į Joniškio rajono "Pergalės" kolūkio Skaistgirio, Lazdijų rajono "Jaunosios gvardijos" kolūkio Birutės, Plungės rajono "Pergalės" kolūkio Kulių ar kitas gyvenvietes. Erdvūs namai, nauji kvartalai, asfaltuotos gatvės, priartėjančios prie parkų, tvenkinių. Architektai, projektotojai, žaliosios statybos specialistai galvoja, kaip visur suteikti gyvenvietėms gražią išvaizdą, o žemdirbiams — buitines patogumus.

Galima tik pasidžiaugti, kad šalia gyvenamųjų namų atsiranda mažosios architektūros elementų, kad kambarius puošia meno kūriniai. Ūkiai ir žemdirbiai nori ir gali įsirengti fontanus, pasistatyti skulptūrų, tapybos, keramikos kūriniais papuošti visuomeninius pastatus, savo namus.

Gražių, sektinų pavyzdžių yra apšėčiai. Šilutės rajono Kintų žuvininkystės ūkio kolektyve populiarūs pirmūnų galerija. Geriausių žemdirbių, paukščių augintojų, žvejų portretus čia tapo praktiškai atlie-

kantys Dailės instituto studentai. Radviliškio rajono "Draugo" kolūkio visuomeninių pastatų interjere puošia keramikės Aldonos Ličkutės darbai, Šilutės rajono TSKP XXV suvažiavimo tarybinio ūkio Juknaičių gyvenvietė — St. nislavo Kuzmos skulptūros. Kasmet naujais meno kūriniais pasipildo Biržų rajono "Laisvosios žemės" kolūkio paveikslų galerija. Skulptoriai puošia Utenos rajono Sudeikių kolūkio centrinę gyvenvietę, esančią prie gražuolio Alaužo ežero.

Daug išmonės, skonio, išradingumo rodo laukų artojų, puoselėdami savo sodybas. Vis dažniau galima pamatyti prie namų pritvirtintas lenteles, medalius, bylojančius apie šeiminių pergales aplinkos tvarkymo konkursuose. Jauku, miela tokiose sodybose. Norisi jose kuo ilgiau pabūti, sužinoti, kaip šie žmonės moka šauniai dirbti ir pavyzdžingai tvarkytis. A. Kazėnas

— Asfaltuotas kelias apjuosė šakių rajono "Tėvynės" kolūkio centrinę gyvenvietę. Naująja ūkio magistrale sunkvežimiai ir ratiniai traktoriai greičiau pasieks gamybinius padalinius.

Vilnis, 1985 vasario 14

Joniškio rajono Kepalių kolūkis kasmet gauna po pusketvirto milijono rublių pajamų. Visuomeninių pastatų bei gyvenamųjų namų statybai šį penkmetį ūkis paskyrė daugiau kaip du milijonus rublių. Dabar ūkyje yra kultūros namai, parduotuvė, valgykla, biblioteka, medicinos punktas. Neseniai duris atvėrė ir vaikų lopšelis-darželis. Žemdirbių vaikams čia įrengti žaidimų kambariai, miegamieji, yra skalbykla, daug žaislų.

Nuotraukoje: Kolūkio vaikų lopšelio-darželio auklėtiniai.

A. Dilio nuotrauka

Ką rodo darbininkų apklausos

Vilniaus gamybinuose susivienijimuose "Elfa" ir "Sigma" Filosofijos teisės ir sociologijos institutas atliko sociologinius tyrimus, kitaip tariant, apklausė čia dirbančius įvairių specialybių žmones — kokią darbą jie labiau mėgsta, ar galėtų dabartinėmis sąlygomis padidinti išdirbimus, kodėl, dėl kokių motyvų dalyvauja profsąjunginėje, išrašybinėje ar kitoje negamybinėje veikloje. Sakoma, nesutiksi dviejų panašių žmonių, o nuomonių — tuo labiau. Tačiau yra dalykų, kuriuos žmonės supranta ir vertina panašiai. Imkime darbą. Kas čia svarbiausia — užmokestis, lengvatos, ar galimybė iškilti?

Darbas turi būti turiningas, įdomus. Taip atsakė į klausimą beveik pusė apklaustųjų. O kodėl žmonės aukoja savo laisvalaikį išradybai arba profsąjunginei veiklai, kuri pas mus neapmokama? Kai kas atsakė taip: "turiu materialinę naudą", "patinka vadovauti žmonėms" . . . Bet tokių atsirado vos du procentai. Kiti turi šiuo klausimu kitokią nuomonę — "įdomu" (18,5 proc.), "domina kolektyvo gyvenimas" (17,16 proc.), "noriu būti naudingas visuomenei" (net 26,9 proc.).

Kai kam gali pasirodyti, kad Vilniaus darbininkų apklausos rezultatai — kažkuo ypatingi, o gal anketuojamieji buvo kruopščiai parinkti . . . Aišku, ne. Didesnė dalis apklaustųjų — nepartiniai, jaunimas, buvo ir mažiau kvalifikuotų darbininkų. Žodžiu, atsižvelgta į visokius galimus atsakymų padalinius ir tiesos iškraipymus. Ir dar: darbininkų apklausos Tarybų Lietuvoje ir visoje Tarybų Sąjungoje dalykas nėra labai naujas ar negirdėtas. Kai kurių didesnių įmonių žmonės netgi priprato prie anketaavimo, noriai dalyvauja ir duoda išsamius, tiesius atsakymus. Esu vartęs ne vieną panašią ataskaitą, pažįstu iš mokslininkų tarpo ir vieną kitą sociologą, psichologą ir visi jie beveik vienu balsu man tvirtina: "mūsų darbo žmogus yra giliai sąmoningas, visuomeniškas". Argi jam nieko daugiau nereikia, tiksliai lakstyti po kažkokius susirinkimus, tiksliai sirgti svetimom bėdom? — klausdavau, "Ziūrint, kaip tą "lakstymą" ir "sirgimą" suprasti", — vėl aiškino mokyti vyrai. Žinoma, pasitaiko ir tokių.

Vilnis, 1985 vasario 14

kurie tiksliai prisidengia "veikėjo" kauke, o iš tikrųjų daugiau ieško asmeninės naudos . . . Bet ar tokie lemia visuomeninio gyvenimo klimata? Ne, ne ir dar kartą ne.

Darbininkų padėtis, jų nuotaikos buvo ir lieka visuomeninio klimato barometras. Ne visuomet Lietuvoje darbininkas buvo visuomeniškai aktyvus, visuomenės kūrėjų gretose, bet suteikęs jam naujas, nepalyginti platesnes teises, keitėsi ir pareigos supratimas — reikia dirbti šiandien geriau nei vakar, dirbti našiai, padėti draugui, lenktyniauti dėl bendros naudos . . . Daug naujų bruožų būdinga mūsų šiuolaikiniam žmogui, visko nesuminėsi.

Vilniaus darbininkų apklausoje nebuvo klausimų apie atlyginimą, apie materialinį žmonių gyvenimą, nes daugelį šių dalykų galima sužinoti planavimo skyriuose ir buhalterijose, todėl klausiti nėra reikalo. Iš kitos pusės, nieko nebestebina televizoriai, asmeniniai automobiliai, kiti komforto daiktai. Įdomiau patirti kultūrinius interesus — ar lanko žmonės teatrus, ar mėgsta keliauti, ar skaito knygas . . . Šio srityje, pasirodo, irgi ženklius teigiamus poslinkius, apie tuos poslinkius, beje, dažnai pasakojame.

V. Šakinis

Vilniaus V. Kapsuko universiteto lazerinių tyrimų centro mokslininkų darbai susilaukė tarptautinio pripažinimo. Jų sukurti lazerinio spinduliavimo parametrinio keitimo principai ir tuo pagrindu sukonstruoti derinamieji lazeriai atvėrė plačias perspektyvas kvantinių generatorių panaudojimui fundamentaliuose tyrimuose ir liaudies ūkyje.

Universiteto fizikų darbai įeina į ciklą, už kurį paskirta 1984 metų TSRS valstybinė premija. Kartu su žymiais tarybiniais mokslininkais šios premijos laureatu tapo vilnietis profesorius, tyrimų centro vadovas Algis Piskarskas.

SVEIKATOS APSAUGAI GERINTI

Sveikatos apsaugai gerinti vyko Lietuvos TSR sveikatos apsaugos ministerijos kolegijos išplėstinis posėdis, kuriame aptarti tolesnio sveikatos apsaugos gerinimo respublikoje klausimai.

Pranešimą apie respublikos sveikatos apsaugos organų ir įstaigų uždavinius, užtikrinant TSRS 1985 m. valstybinio vystymo plano vykdymą ir užduotis, padarė Lietuvos TSR sveikatos apsaugos ministras J. Platūkis.

Pažymėta, kad respublikoje sustiprėjo ir toliau stiprinama gydymo įstaigų materialinė bazė, jos vis geriau aprūpinamos aparatūra bei įrengimais. Platų užmojų įgavo medicinos moksliniai tyrimai, jų rezultatų taikymas praktikoje. Išaugo aukštos kvalifikacijos medicinos darbuotojų gretos: 10-čiai tūkstančių gyventojų vidutiniškai dabar jau tenka apie 42 gydytojus ir 121 vidurinio medicinos personalo darbuotoja. Sėkmingai pradėta įgy-

vendinti lėtinių neinfekcinių ligų profilaktikos programa, kasmetinis gyventojų dispanserizavimas.

Kartu posėdyje pabrėžta, kad dabar labai svarbu tinkamai panaudoti turimus specialistus, teisingai juos paskirstyti. Taip pat būtini nuolat rūpintis gydytojų profesinių žinių ir įgūdžių ugdymu bei tobulinimu, kovoti su kartais dar pasitaikančiais medicininės etikos pažeidimais, medikų abejingumu, didinti medicinos darbuotojų vaidmenį visuomenės gyvenime.

Posėdyje buvo akcentuojamas gydymo įstaigų partinių, komjaunimo, profsąjungos organizacijų vaidmuo, keliant gyventojų sveikatingumą, įgyvendinant profilaktikos programą, šalinant medikų darbo trūkumus.

Posėdyje kalbėjo Lietuvos KP CK sekretorius L. Šepetys.

Posėdžio darbe dalyvavo respublikos Ministrų Tarybos pirmininko pavaduotojas A. Česnavičius,

AS I SEE IT

NELLIE DE SCHAAF

ASK NOT WHAT YOUR COUNTRY CAN DO FOR YOU

Veterans are discovering the truth of this axiom of the late John F. Kennedy.

Under the Reagan Administration, all veterans with military service will NOT be entitled to receive medical care at the Veteran's Administration hospitals as in the past. All veterans under 65 years of age will have to prove their inability to pay. About 85 percent of the nation's 28.2 million veterans are under the age of 65. They will have to take a "means test" that is, determine if they QUALIFY for government medical care. This will include a scrutiny of all sources of income as: cash, pensions, bank deposits, stocks, bonds and any private health insurance or Medicare benefits.

The changes will not require action by Congress.

Under the new ruling, the VA can deny care to a vet who can pay his medical bills in a non-VA facility. If a veteran receives an examination or diagnostic test at a vets hospital and it is determined he was able to pay, he will be required to reimburse the government.

The "Means test" would not apply to veterans with disabilities due to their military service — nor would it apply to vets eligible for Medicaid as this is an assistance program for the poor. Also, the test would not apply to people receiving veteran's pensions which are paid on the basis of financial need. These THREE groups are assumed to be unable to pay for hospital and nursing care.

The new regulations will not prevent veteran's hospitals from providing emergency care in a life-threatening situation, or if there is a danger to a body organ or function. However, if it is later discovered that the veteran could pay, he would be forced to reimburse the hospital for services rendered.

Robert E. Lyngh, national director of rehabilitation for the American Legion, stated that the Legion does not favor the "means test" as it has been discovered that

users of the VA system are "overwhelmingly single, elderly and poor."

***

SOLIDARITY

For over 44 weeks, 140,000 striking miners in Great Britain have fought bitterly to win their fight for jobs, and against pit closures. The miners have been bludgeoned by the whole force of the state in an attempt to break the strike and the union. The strikers have paid a terrible price. 9,000 arrested, 4,000 injured, four dead on picket duty, and seven other deaths attributed to the strike.

The strike has remained solid only because of the miners' determination to save their union, and because of the support of trade unions throughout Europe.

Italian trade unions sent over \$120,000 in donations, and truckloads of food, clothing and toys to the striking coal miners and their families.

In Vienna, the Austrian trade unions collected more than 700,000 shillings for the British coal miners' solidarity fund.

In Belgium, dock workers refused to load ships carrying coal to Britain. The Belgian Christian trade unions announced that they were sending supplies worth more than 1.5 million Belgian francs to the 140,000 striking miners and their families. This is the longest major strike in British history, and the miners are determined to say out until they win!

***

PHILADELPHIA MAYOR SHOWS THE WAY

Philadelphia may well live up to its name as the "City of Brotherhood."

Mayor William Goode, Mayor of Philadelphia, has issued a public order that all city buildings and institutions must allow homeless people to come in out of the cold. This includes police precincts, fire houses and even City Hall itself. City workers then contact the city's shelter referral and transpor-

Nukelta į 8 pusl.

Atkelta iš 7 pusl.

tation to city and private shelters which provide for the homeless.

Philadelphia has about 40,000 homeless people and Mayor Goode is determined that no homeless men and women will be forced to spend the cold nights outdoors. In some cases, ENTIRE FAMILIES have been found sleeping on the sidewalks, or in cars.

Because of heavy unemployment and FEDERAL SOCIAL SERVICE CUTS, the number of homeless people has increased in the past four years. Mayor Goode personally boards a city van to search the alleys and sidewalks for homeless people. He brings them to the city's homeless center Cherry Street, which is open 24 hours a day.

THIS IS THE KIND OF MAN WE SHOULD HAVE IN THE WHITE HOUSE!

***

AID TO ETHIOPIA

The Soviet Union has been dubbed the "evil empire" by Pres. Ronald Reagan, however, the people of Ethiopia have a much different view. The Soviet Union has sent a complete 100 bed field hospital to Ethiopia. A team of 157 Soviet doctors, nurses, pharmacists, medical technicians and other hospital workers will stay with the hospital as long as the Ethiopian government wants them. Earlier, the USSR had sent 10,000 tons of rice, tons of other food, clothing, medical supplies, 600 trucks and dozens of transport planes and helicopters. It would be hard for Pres. Reagan to convince the grateful people of Ethiopia that the USSR is deserving of such a misnomer.

***

THOSE "INFALLIBLE" COMPUTERS

Since the innovation of computers, we had been told of their superiority over humans. They suffer no health problems, no worries over financial or family problems, thus assuring fewer errors, presumably.

However, since the ever-increasing numbers of computers, we are discovering errors that NEVER could have occurred, or been duplicated by humans. In Fresno, Cal., Mr. and Mrs. Harry Mathieson were notified that they had underpaid their income tax by \$104, and that, as a result of the error, they owed the IRS \$9,416,939,43!

The Mathiesons then had an ACCOUNTANT contact the IRS directly. That did some good. They were told they did not owe the original \$104, but now owed \$240,617 interest — placing their bill past \$9.6 million.

It would have taken an extraordinarily stupid person to make a similar error!

***

ANIMALS FOR LAB RESEARCH

Many people express indignation against those who oppose the use of the animals for laboratory research. Those who oppose the use of animals for laboratory research do not oppose their use if conducted in a HUMANE way, and if the research would be beneficial in alleviating pain or suffering for humans, but such is not always the case.

Approximately ONE HUNDRED MILLION animals die in laborato-

ries in the U. S. EACH YEAR! In the name of science — animals by the hordes — are driven insane, battered, crushed, radiated, poisoned, suffocated, starved, blinded, scalded and mutilated. At the Mass. Institute of Technology hamsters had their eyes removed so that researchers could study the effects of blinding on territorial aggression. What has this to do with humans?

Forty seven cats were intentionally paralyzed at N. Y. University by having weights dropped on their spines so a drug could be tested. Could they not have been anesthetized first?

Monkeys were strapped in pillory-like devices in a Maryland Research laboratory — blindfolded with cloth bags over their heads — and subjected to such agonizing physical and mental torture that they CHEWED OFF THEIR OWN FINGERS! The scientist responsible for these revolting experiments was convicted of cruelty to animals, but more than likely is carrying on his nefarious practice elsewhere.

In the Draize tests, rabbits are restrained in metal cabinets, with only their heads exposed for up to 12 days, while cosmetic companies force chemicals such as oven cleaners, and shampoos in their eyes to test these, and various beauty products, for eye irritancy.

According to Dr. John McArdle, director of laboratory welfare for the U. S. Humane Society, each minute — around the clock — 150 creatures are sacrificed in laboratories and experimental centers all over America. He says that every 24 hours in this country about 200,000 creatures die in the name of medical and scientific progress — a total of 70,000,000 a year. Included are 25,000 primates — mammals like apes and monkeys and nearly 500,000 dogs and cats, many of them former pets obtained from local pounds. The doctor points out that in such experiments NO ANESTHETICS are necessary and only the doctor's conscience or his fellow scientists' are the animal's only protection against pain.

NEEDLESS TORTURES CONTINUE

In the name of science, dogs are driven insane with electric shocks to study "learned helplessness." Primates are restrained for MONTHS in steel chairs for various experiments, elephants are dosed with LSD to study "aggression" and cats are deprived of sleep until they die. Polar bears drown in vats of salt water and crude oil — the forelegs of baby mice are chopped off to see if they learn to "groom themselves with the stumps!"

Any new substance of product on the market — from lipstick to toilet bowl cleaners is FORCE FED to a group of animals until half of them die. In other tests, electrodes are attached to a primate's head to test the level of pain it can tolerate until it dies.

It is such barbaric practices which have appalled people like Cleveland Armory, President of the "Fund for Animals," Bob Barker, TV host, and other scientists who view all animals as human beings with feelings of pain, and many possessing superior intelligence to that of their torturers.

It is because of the easy availabi-

lity of animals from pet shops, local pound, humane societies that allows this revolting cycle of torture to continue. It is but a thin threat from torture of defenseless animals to torture of children, women and other human beings! Legislation has been introduced to put an end to these appalling practices. It is long overdue!

DETROIT, MI.

Mirė Frank Nakas

1985 m. sausio 9 d. mirė visiems gerai žinomas pažangietis FRANK NAKAS, sulaukęs 94 metų amžiaus. Mirė Oakwood ligoninėje. Prieš šešias savaites pergyveno sunkią operaciją. Mirė nuo vėžio ligos. Buvo pašarvotas Harry J. Will laidotuvių namuose Redford, Mich. Laidotuvės įvyko sausio 12 d. Anglų kalba gražią atsisveikinimo prakalbą pasakė Servit Gugas. Velionis buvo palaidotas Grand Lawn kapinėse. Po laidotuvių, visi dalyviai buvo pakviesti pietų į Sweden valgyklą Telegraph Rd.

Frank Nakas gimė Lietuvoj 1891 metais sausio 4 d. Jo tėvelis buvo ūkininkas. Velionis atvažiavo į Philadelphia 1910 metais ir dirbo anglų kasykloje. Vėliau gyveno Butte mieste, Montana valstijoje ir dirbo vario kasykloje. Į Detroitą atvažiavo 1918 metais ir čia visą laiką gyveno iki mirties. Su gražia lietuvaite, Sophie Levicky, apsivedė 1923 metais ir jų vienatinė dukrelė Violet gimė 1928 metais spalio 16 d. Velionis daug metų buvo biznierių — savininkas užėgęs vardu Old Timers Inn. Išėjo į pensiją 1973 metais. Velionis buvo politikierius, dalyvavo su amerikoniais daugiausia demokratais. Priklausė prie amerikoniškų fraternalių organizacijų: Elks, Moose ir Eagles. Taipgi buvo ilgametis narys Detroito Lietuvių Klubo ir per daug metų buvo pirmininkas ALDL 52 kuopos. Skaitė laikraščius "Vilni" ir "Laisvė" bei buvo abiejų laikraščių vajininkas ir stambus rėmėjas. Velionis paliko dideliame nuliūdime žmoną Sophie, dukrą Violet Brownell, tris anūkus Raymond, Tim ir Sara, vieną pro-anūkę Stephanie, gimines Amerikoje ir Tar. Lietuvoj, ir daug idėjos draugų bei pažįstamų.

Sorority

Čia gimusios moterys žinomos kaip Sorority gruodžio 14 d. turėjo mėnesinį susirinkimą. Visos susirinko į Albena Nauseda Lyben namus. Buvo susirinkimas paminėt žieminėms šventėms. Apsimainė dovanomis. Visos narės buvo pavaišintos skania vakariene. Tą vakarą prirengė namų šeiminiškė Albena Nauseda Lyben, o jai pagelbėjo Alda Liminskiūtė ir Petie Brozowski. Sorority susirenka kiekvieną mėnesį ir atlieka gerus darbus,

ypatingai jos siuva minkštus balneilius dėl vėžio instituto. Taipgi aukoja geriems reikalams. Šiomis dienomis jos aukojo Harper Grace vėžio institutui, širdies institutui, gydymui artrito.

LDS kuopa

LDS 21 kuopa turi savo mėnesinius susirinkimus Klubo patalpose kiekvieną pirmą sekmadienį. Valdyba 1985 metams metu pasiliko ta pati, t. y. pirmininkas Tony Vasaris, vice-pirm. Chuck Tvaska, užrašų sekretorė Ruth Gugas, finansų sekretorius-izdininkas Servit Gugas, izdo globėjos Emma Rye ir Minnie Tvaska. Sausio 6 d. susirinkime paaiškėjo, jog LDS centras rengia ekskursiją šią vasarą į Tar. Lietuvą pamatyti Dainų Šventę. Kuopa taipgi nutarė laiškais sušaukt visus narius, kurie yra kuopoje 50 metų. Tokis susirinkimas buvo kovo mėn. ir visi tie seni nariai bus specialiai pagerbti. Penki iš tų narių buvo susirinkime: Lillian Gugas, Anna Daukas, Ona Demskiene Dockus, George Janonis ir Pat Stackwell. Jų nuotraukas padarė Servit Gugas atminčiai. Po susirinkimo virtuvėje patarnavo Ruth Gugas, Emma Rye ir Antonette Garelis, pinigų priėmė Lillian Gugas.

Kėglio lošėjai

LDS kėglio lošėjai susirinko į Mercury Lanes gruodžio 15 d. ir po pamokų visi suvažiavo į Detroito Lietuvių klubą, kur įvyko balius švenčių proga. Skanumynų stalą prirengė ir aukojo Servit ir Ruth Gugas, Clem Patocki, John ir Nellie Onusevich. Vakarienę prirengė Antonette Garelis, jai pagelbėjo virtuvėje Emma Rye, Albena Lyben ir Ann Balchunas, patarnautojos buvo Judy Rye ir Sharon Wilson, bilietus pardavė Clem Patocki. Dėl virtuvės valgių aukojo Josephine ir Bill Milus, Angela ir Stu Riddell, Minnie ir Chuck Tvaska, Ruby Jeske, Dona Bradley ir Ann Maezes. Prie baro patarnavo Alfons Rye. Žiemos senelis buvo Chuck Tvaska. Po apsimainymo dovanomis mūsų muzikė Estelle Daubariūtė Smith ir Birutė Palevich Price tvarkė muziką ir dainavimą. Buvo linksmas vakaras visiems. Stefanija

PRISIMINUS JONĄ KAŠKEVIČIŲ-KAŠKAITĮ

[Ryšium su jo 100-osiomis gimimo metinėmis]

Vienoje jubiliejinėje kalboje J. Kaškaitis sakė: "Visi mes bendrai ir kiekvienas paskirai juntame savitą vidinį polinkį daryti ką gerą saviškiams ir visuomenei". Minti, kad kiekvienas žmogus yra neatskiriamas visuomenės narys, o visuomenė nuolat progresuoja — J. Kaškaitis visuomet pabrėždavo.

Sausio 6 d. sukaks 100 metų nuo J. Kaškaičio — JAV lietuvių pažangaus veikėjo ir rašytojo gimimo.

Jis gimė Vėdaruose (Zarasų raj.) gausioje mažajam valstiečio šeimoje. Nuo mažumės pasižymėjo gabumais, darbštumu, gera atmintimi. Mamos pamokytas iš elementoriaus, vėliau pas kaimo daraktorių, jis per vieną žiemą baigė pradinės mokyklos kursą. Mintaujos gimnazija — kunigų seminarija — Dorpatio universitetas — toks J. Kaškaičio mokslo kelias šlapus Atlanto.

[Nukelta į 9 ps.]

Vilniai, 1985 vasario 14

Atkelta iš 8 pusl.

Jau Mintaujos gimnazijoje J. Kaškaitis bendravo su V. Kapsuku, lankė jo vadovaujamą būrelį, skaitė draudžiamą spaudą. Studijuodamas Universitete, įvykdė priimtą nutarimą — parvyko namo ir ragino valstiečius dalyvauti 1905-1907 m. revoliucijoje. Slėpdamasis nuo persekiojimo, jis 1906 m. atsідūrė JAV.

Liūdna dalis laukė J. Kaškaičio anapus Atlanto: nei giminių, nei darbo, nei pinigų. Labai sunkiai dirbdamas, gaudamas skatikus, pusbadžiu gyvendamas, jis vis dėlto lankė vakarinę mokyklą, o 1911 m. su pagyrimu baigė garsųjį Tekso universitetą ir Newarke pradėjo mediko praktiką, tačiau netrukus persikėlė į New Yorką — kitą stambų JAV lietuvių telkimosi centrą.

J. Kaškaitis

Būtent New Yorke J. Kaškaitis aktyviai įsijungė ir į JAV pažangiųjų lietuvių visuomeninę veiklą, pagarsėjo originaliais ir verstinais veikalais, dažnai sakomomis prakalbomis, rūpinimusi darbo žmonių sveikatos reikalais.

J. Kaškaitis priklausė daugeliui pažangiųjų lietuvių organizacijų, materialiai rėmė ir rašė jų spaudai, šelpė kultūros organizacijas. Visą JAV buvimo laiką, nuo pat JAV Komunistų partijos įsikūrimo laikų, buvo jos nariu. Tiesa, J. Kaškaičio asmeninis, šeimininis gyvenimas, amžininkų tvirtinimu, nebuvo rožėmis klotas, bet J. Kaškaitis buvo

Atviras laiškas "Vilnies" redakcijai

Mūsų mieste, seniems žmonėms valdiškuose prodžektuose gyvena nuo senai man žinomas toks lietuvis Adomas, jau virš 75 metų amžiaus senis. Su lietuviu jis beveik nieko bendra neturi, artimiausi jo draugai yra amerikiečiai, tokie pat seniai, kaip jis. Kai atsiktinai jis mane susitinka gatvėje, visuomet paprašo pasiskaityti "Vilnies". Kokius kitus lietuviškus laikraščius jis skaito, nežinau. Bet, žmogus, matyt, mėgsta skaityti, nes jo kambarėlyje prie sienos pastatyta nedidelė spintelė pilna anglišku knygų bei brošiūrėlių, daugiausia pirktų laikraščių kioskuose. Angliški jis kalba be lietuviško akcento, nors į šią šalį atvykęs dar tik po Pirmo pasaulinio karo.

Retai kada mudu susitinkame ir nesame jokie draugai bei bičiuliai, bet mano nuostabai, nežinau iš kur jis sužinojęs kur aš gyvenu, aną penktadienio vakarą jis atėjo pas mane. Pasišnekėjom gerą pusvalandį ir jis pradėjo pasakoti, jog turįs parašęs knygą:

Vilniai, 1985 vasaris 14

nepaprastai paslaugus ir nuoširdus žmogus.

Būdamas kalėjime (kalintas du kartus), jis neleido veltui laiko: gydė kalinius, pramoko dar dvi kalbas — ispanų ir italų (iš viso mokėjo septynias). Jo — gydytojo, kabinete stovėjo ir rašomasis staliukas: turėdamas kiek laiko, J. Kaškaitis vis skaitydavo, rašydavo. Dar jaunystėje jis apgailestavo: geriau ne mediku, bet rašytoju būtų buvęs.

J. Kaškaitis yra parašęs ir išspausdinęs 6 medicinos ir 7 grožinės literatūros knygas. Iš viso jo plunksnai priklauso apie 20 knygų, tarp jų yra verstų iš rusų, lenkų ir anglų kalbų. Apie žymiausią jo veikalą iš Urugvajaus rašė tuometinis "Darbo" redaktorius Antanas Vaiutskas: "Jūsų veikalas "Darbininko sveikata" visiems laikams padarė nepamirštamą Jūsų vardą. Tokio originalaus, darbininkams skirto kūrinio iki šių laikų (t. y. 1950 m. — A. K.) nedavė joks kitas mokslo vyras kapitalistiniame pasaulyje. Tai didi šlovė mūsų mažai tautai, darbininkiškam sąjūdžiui ir Jums asmeniškai". J. Kaškaitis parašė tūkstančius straipsnių apie darbininkų sveikatą, vedė pažangioje spaudoje specialius skyrius šia tema.

Jo geresni eilėraščiai surinkti į rinkinį "Prošvaistės".

Nuo 1959 m. J. Kaškaitis gyveno Tarybų Lietuvoje. Mūsų spaudoje jis ėmė reikštis dar amžiaus pradžioje. Čia jis antrą kartą išleido ir savo atsiminimų knygą "Kovos sūkūriai" (1960 m.). Ją baigė skyriumi "Tėvynėje — Tarybų Lietuvoje". Būdamas personalinis pensininkas, J. Kaškaitis neatsisakė ir savo ipročių. Tarp pažįstamų propagavo medicinos žinias, siūlė daugiau vartoti vitaminų (pats valgė pienų lapus), ypač rūpinosi vaikų sveikata.

Per netrumpą savo gyvenimą J. Kaškaitis yra atlikęs didelių darbų išėivijoje ir Tarybų Lietuvoje, ne veltui jis, kaip kruopšti bitelė, gyveno ir veikė.

A. Kazlauskas

Istorijos mokslų kandidatas

— Buvau nunešęs dypukams, bet jie paprašė dviejų tūkstančių dolerių už knygos išleidimą, — žmogus man pasakojo, — ar nepasiutėliai! Daugiau kaip mėnesį vargau kol parašiau, dabar turiu pridėti du tūkstančius dolerių, o jie išleidę knygą darys sau biznį.

Man nebuvo naujiena, kad dypukai iš jo paprašė dviejų tūkstančių dolerių už knygos išleidimą, nes nuo seno žinau, kad ir saviškių rašytojų jie dykai knygų neleidžia, o dabar kažkokio jiems nežinomo rašytojo! Kad iškvošus iš jo kokią ta jo knygą, apsimėčiau esąs dypukų pusėje:

— Mat knygą išleisti kaštuoja, be to dar yra daug darbo, jeigu reikia taisyti kalbos gramatiką, sintaksę...

— Nieko panašaus, — jis man užkirto, — Michigane yra neseniai iš Tarybų Lietuvos atvykusi, baigusi Vilniaus universitete žurnalistiką moteris. Ji man už penkis šimtus dolerių sudėjo kur reikia rankraštyje kabliukus, taškus, dvi-

taškus, iš tokių žodžių kaip iš "lockos" padarė paslaugą, iš "kožnas" padarė kiekvienas, iš "kilbasos" padarė dešrą"...

Aš vos susilaikiau nesukvatojęs:

— Tai gal neidomus knygos turinys, kad tai brangiai prašo už išleidimą?

— Knygoje viskas, kas yra parašyta, yra apie mano gyvenimą, pergyvenimus, kaip atvykau Amerikon, kaip čia gyvenu...

— Čia gal ir pakastas šuniukas, kad dypukai taip brangiai prašo už knygos išleidimą, — ėmiau jam pasakoti, — jie permato, kad Tamstos gyvenimas bei pergyvenimai skaitytojams gali būti neidomūs ir knygos niekas nepirks.

— Jeigu dypukų atsiminimai įdomūs, tai kodėl mano negali būti įdomūs! — jis pastatė prieš mane akis.

— Žinoma, — tyčia pritariu jam, kad užbaigus ginčą.

Kaip bebūtų su jo ta knyga, mandagumas vertė žmogų pagirti už toki "didelį" darbą, o ypač esant tokio amžiaus, drįsusį imtis į rankas plunksną rašyti knygą.

— Bravo, esate talentas. Tiesa, anglų rašytojas Bernard Shaw paskutinę savo knygą parašė būdamas 80 metų amžiaus, bet jis buvo profesionalas rašytojas, o Tamsta mėgėjas rašytojas ir beveik tokio pat amžiaus parašėte, tai didelis dalykas, — pasakiau jam.

— Parašyti knygą yra vieni niekai, — pakilia nuotaika jis ėmė pasakoti, — tik reikia netingėti. Kai šią knygą pradėjau rašyti, pradžioje nebuvo lengva, per dieną prirašydavau po du tris sąsiuvinio puslapius, bet kai po savaitės kitos igudau, per dieną prirašyti dešimt ir daugiau puslapių pasidarė kuolengviausia, — žmogus man su

užsidegimu kalbėjo.

Ko jis pas mane atėjo, pasidarė aišku tik po dviejų valandų mums šnekantis. Pasirodė, kad jis pas mane atėjo pasiteirauti, ar jo parašytos knygos nesutiktų išleisti "Vilnis".

— Abejoju, kai neturi nuosavos rinkyklos, vargiai sutiktų, — pasakiau.

Žmogus nuliūdo, po valandėlės kilstelėjęs galvą, lyg atsiminęs:

— O Lietuvoje kai kas negalėtų išleisti?

— Nežinau, turėtumėt pas ką nors ten kreiptis.

— Jeigu parašyčiau poetui Maironiu?

— Jis jau daug metų kaip miręs, seniai jo nebėra gyvo.

— Ar mirė?! — žmogus nustebo, — turiu jo eilėraščių knygą "Pavasario balšai", gražiai parašyti.

Aš tylėjau. Ką gi su tokiu žmogumi kalbėti apie poeziją, kai nežino netgi, kad Maironis dar pirm karo mirė.

Žmogus giliai atsiduso:

— Na, ir kas man dabar daryti, — patylėjęs prašeko.

— Pabandykite dar kartą nueiti pas dypukus, pasiderėkite, gal už pigiau išleis, — raminau jį.

— Jeigu sutiktų išleisti už tūkstantį dolerių, trauk juos biasas, duočiau, bet nemanau, kad jie sutiks, baisūs brangininkai.

Pasišnekėjom dar kiek, žmogus atsistojo nuo kėdės, atsisveikinom ir išėjo nieko gero pas mane pešęs.

Jeigu kas man anksčiau būtų sakęs, jog yra ir tokių rašytojų, už jokių pinigų nebučiau tikėjęs. Bet pasirodo, jog esama. Reikia tik netingėti rašyti, turėti pinigų ir tavo knygos gulės knygynų lentynose. **Skaitytojas**

"Vilnies" \$20,000 fondas

Nuo 1984 m. spalio 11-os ligi 1985 sausio 11 įplaukė šios aukos:

\$175.00

T. D. BANAKIENĖ — Los Angeles, Cal.

\$81.00

LLD—19 kp., Chicago

\$80.00

FRANK MANKOUSKY—McLean, Va.

HELEN ŽUKAS — Johnson City, N. Y.

75.00

ELZBIETA BATUTIS—Chicago

\$50.00

ANNA BABARSKAS — Kalamazoo, Mich.

B. F. ir M. KUBILIUS — Hot Springs, Ark.

E. BALCHUNIENE — Seminole, Fla.

ANNA VISOTSKIS — Kingston, Ct.

V. KIRVELA — Detroit, Mich.

V. ir ST. KUZMICKAI — St. Petersburg, Fla.

E. BALCHUNIENE — Seminole, Fla.

MARY ZEKAS, M.D. — Brooklyn, N. Y.

VL. BALTUSIS — Roslindale, Ma.

A. ir WM. STAKENAI — Free soil, Mich.

\$40.00

M. BALTULIONYTĖ — San Leandro, Cal.

MILLIE KANCERE — Burbank, Ill.

PAT MALINAUSKAS — Chicago

M. KLISHUS — Clearwater, Fla.

\$30.00

ELIZABETH REPSHIS — Dorchester, Mass.

\$25.00

K. MUGIANIENE — San Leandro, Cal.

Ks. KAROSIENE — San Leandro, Cal.

V. TARASKIENE — San Leandro, Cal.

RUBY JESKE — Farmington, Hills, Mich.

K. RUSINSKAS — Brooklyn, N. Y.

\$20.00

J. ir A. ANTONOWITZ — Chicago

GEORGE KODIS — Windsor, Ont., Canada

ADELE PAKALL — Tallahassee, Fla.

MR. ir MRS. J. P. MILLER — Seminole, Fla.

AGNES BALIS — Antigo, Wis.

M. ir W. RAILA — Hemet, Cal.

FR. BUNKUS — St. Petersburg

H. ir R. FEIFEREI — St. Petersburg, Fla.

VERA ZIURIS — St. Petersburg, Fla.

\$15.00

WALTER DOREN — San Diego, Cal.

CHAS. B. STEPON — Lewiston, Me.

BR. GELGOTAS — San Diego, Cal.

MATILDA ROGE — Detroit, Mich.

[Nukelta į 10 psl.]

Atkelta iš 9 pusl.
MARY GADDIS — Benton, Ill.
FRANCES SAKAL — W. Covina,
Cal.

\$13.00

K. GEGUŽIS — Chicago

\$12.00

A. KLIMAVIČIUS — St. Petersburg,
Fla.

\$10.00

MARY MARTUZA — Racine, Wis.
S. ir A. CHAPAI — Chicago
M. MOZURAITIENE — San Leandro,
Cal.

MARY GINET — Santa Clara, Cal.
L. ir N. DE SCHAAF — Chicago

J. LUKAS — St. Petersburg, Fla.

A. DUDA — So. Bend, Ind.

JOHN KULBOKAS — Milwaukee,
Wis.

N. ir P. VENTA — Brooklyn,
N. Y.

M. SHUKAITIS — Woodhaven,
N. Y.

WM. MALIN — Brooklyn, N. Y.

R. ir S. GUGAS — Redford, Mich.

M. DIDIER — Niles, Mich.

P. ZLINE — Sun City, Cal.

M. ir V. YUDEN — Mt. Home,
Ark.

S. GUDELIAUSKIENE — Collinsville,
Ill.

A. GRIGAS — Collinsville, Ill.

ANNA BIMBA — New Port Rich-
ey, Fla.

A. DOČKIENĖ — CICERO, ILL.

HELEN SHARKEY — St. Peters-
burg, Fla. atminimui vyro Joe
Sharkey

ADELINE SUSNIS — Chester-
land, Ohio

JOS. SKEMA — Sterling Heights,
Mich.

A. JUNDULAS — Cicero, Ill.

V. MOCKAITIS — Euclid, Ohio

\$3.00

JULIA URMON — Chicago
A. ir J. COPIN — Chicago

EVA SANKUS — Chicago

\$6.00

V. MATEN — Chicago

\$5.00

ST. JANKAUSKAS — Sunrise,
Fla.

ST. ZOLPE — Villa Park, Ill.

J. ir A. STRICH — Kenosha, Wis.

ANN PETERS — Chicago

ADELE BUDRIS — St. Peters-
burg, Fla.

T. ir M. VASARIS — Livonia,
Mich.

MONICA LUCAS — Chicago

M. PETRAUSKAS — Boling-
brook, Ill.

EVA VALLEY — St. Petersburg,
Fla.

JULIA WHITE — Chicago

\$3.00

ANNA JACOBS — Chicago

M. WASSEL — Chicago

J. MARAZAS — Chicago

E. ir V. BOGDEN — Chicago

Dabar įplaukė \$1,933.00

Nuo ankščiau 1,216.00

Viso \$3,149.00

A. Vaitkienė

Neteko tikrai sužinoti, kuriame mieste ji rengiasi apsigauti, tik sužinojau, kad Antanina Vaitkienė aplis Chicago sausio 29 d. ir tik sugrįš vasario 12 d. Mes jos pasigėsimė Chicagoje, nes ji yra "Vilnies" direktijos narė, Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos pirmininkė, Ex Mainierių klubo narė ir eilės kitų organizacijų narė.

Linkėtina mielai Antaninai puikių atostogų.

Vilnietė

10

Rupestingai apkalbėti "Vilnies" jubiliejinio banketo reikalai

Sausio 25 d. "Vilnies" bendrovės direktorių posėdyje, kuriame taipgi dalyvavo administracijos ir redakcijos atstovai, rupestingai ir nuodugnai buvo aptarti būsimo "Vilnies" dalininkų suvažiavimo birželio 8 d. ir banketo bei koncerto klausimai. Banketo bilietai jau pagaminti ir pradėta išsiuntinėti platinimui. Taigi visi posėdžio dalyviai pasižadėjo bent po 10 bilietų parduoti, kurių kaina \$20.

Tikimasi jame turėti gražų skaičių svečių iš T. Lietuvos, ypatingai dainininkų, kurie prisidės prie papuošimo mūsų dainų programos. Direktijos pirmininkės susirinkime nebuvo, tai pirmininkavo A. Vaitkienė. Ji užtikrino, kad suvažiavimo dalyviai bus puikiai pavaišinti, o rengimo komiteto pirm. J. Urbikas pasakė, kad taipgi banketas bus vienas iš pačių puikiausių. Tik svarbu juo daugiau svečių sukviesiti.

Tikimasi, kad neužilgo bus atspausdintas ir taip visų laukiamas jubiliejinis albumas.

J. Marazienė raportavo, kad velionio Juozo Budrio paminkle mirties data bus imušta.

Naujų skaitytojų gavimui ir senų panaujinimo vėjus baigsis vasario 28 d., bet prisiūstas skaitytojų mokestis iki kovo 6 d. bus įskaitytas į vėjus sąrašą.

Sekantis posėdis įvyks vasario 22 d., 1 val. po pietų, savoje salėje. Prašau visus direktijos narius būtinai dalyvauti, nes be kitų darbų turėsime pasiruošti prie vėjininkų pagerbimo banketo. Tikiu, kad suprasite svarbą ir visi be išimties dalyvausite.

Sekr. J. M-nė

S. Baublienė grįžo iš Kalifornijos

Prieš žiemos šventes drg. Sofija Baublienė išvyko į saulėtą Kaliforniją pasisvečiuoti pas savo sesutės dukras ir jų šeimas. Sausio 18 d. ji grįžo. Sakė, kad labai nuotaikingai praleidusi laiką pas giminaites, bet oras buvęs vėsus ir lietingas. Vos trejetą dienų tebuvo saulėta ir šilta.

Smagu matyti mielą, Sofiją grįžusią ir gerai nusiteikusią.

J. Urmonienė

Pasikalbėjus su Onute Babarskiene

Prieš tūlą laiką drg. Onutė Babarskienė persikėlė iš Brooklyn, N. Y., į Kalamazoo, Mich., gyventi, nes jos dukra ir šeima čia gyvena ir profesoriauja vietoje universitete. Ji sako, kad vis dar negali priprasti naujoje kolonijoje. Greičiausia dėl to, kad gyvendama Brooklyne priklausė prie tenykščių pažangių lietuvių organizacijų ir jose veikė. O Kalamazoo, Mich., ne tik nėra jokių pažangių lietuvių organizacijų, bet iš viso veik nėra lietuvių. Įpratusiai dirbti organizacijose, labai nuobodu, kuomet jų nėra.

Ji laukia vasaros, tai gal dažniau atvyks į Chicago ir padės mums dirbti, ypatingai Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijoje, kurios ji yra narė. Lauksime jos dažniau pas mus apsilankant.

J. Urmonienė

Tarp mūsų

— Lucille Matuz draugai bei pažįstami išsigando išgirde, kad Diplomat slaugymo namuose, kuriuose gyvena Lucille, kilo gaisras. Vėliau paaiškėjo, kad gaisras kilo pastato rūsyje ir tuoj buvo užgesintas. Be abejo Lucille irgi išsigando, taip ir kiti namų įnami. Norintys jai parašyti, adresas toks: Lucille Matuz, Diplomat Health Care Center, 9125 S. Pulaski Road, Evergreen Park, Illinois 60642.

— Pat Malinauskienė sausio 15 d. aplankė Uršulę Juodaitienę, kuri šiuo metu randasi Parkside Gardens slaugymo namuose. Uršulę rado pakilioj nuotaikoj, sėdinčia kėdėje, šviriame erdviame kambaryje, kuriame ji gyvena viena. Moterys pasiūnekėjo apie "Vilnies" reikalus ir kitais klausimais. Uršulės adresas toks: Mrs. Ursule Juodaitis, Parkside Gardens Nursing Home, 5701 W. 79th St., Burbank, Ill. 60459. Lankymo valandos nuo 10 A.M. iki 7 P.M.

— Gyvenantys Redford, Mich., Ben ir Adele Qardo savo laiku buvo uolūs "Vilnies" skaitytojai, darbuodavosi laikraščio vajuose. Dar kai Ben Wardo tebebuvo gyvas, Adelei pradėjo silpnėti akys ir nusilpo tiek, kad turėjo nutraukti "Vilnies" skaitymą. Gaila moters tiek daug dirbusios laikraščio labai ir dabar beveik užmirštos.

— Gaila, kad ilgametė "Vilnies" skaitytoja Anna Šileikienė vis dar gerai nesijaučia po prieš kalėdas turėtos operacijos kojų gyslose (varicose). Sako, nors po operacijos greit sustiprėjo, bet kojos kaip skaudėjo, taip tebeskauda. Jos adresas: Mrs. Anna Šileikis, 5324 S. California, Chicago, Illinois 60632.

— Frank Mikužio motina Antanina Butkis sausio 29 dieną nuvyko į ligoninę ir kitą dieną jai buvo padaryta kojos kelyje operacija. Manau, kad operacija buvo sėkminga ir skausmai kojoje dingo. Tikiuose, kai grįš namo pati daugiau papasakos kaip operacija pavyko.

— Mrs. Marcella Mažeikienė se-

nai vargsta su savo paralyžuota dukra. Dabar turėjo perkentėti kitą skausmą — mirė jos žentas Stanley Lepšas, pradėjęs gerai nesijausti prieš kalėdas. Į ligoninę jis buvo nuvežtas, kai gydytojas surado, jog serga kepenų vėžiu (cirrhosis). Marcelės adresas: Mrs. Marcella Mažeika, 8807 W. Lotus Drive, Hickory Hills, Ill. 60457.

— Gyvenantis Lake Villa Antanas ir Marijona Gabrielai buvo žinomi kaip "Vilnies" skaitytojai nuo pat laikraščio įsikūrimo, dažnai juos matydavome "Vilnies" parengimuose. Bet štai, sausio 20 dieną mirė Marijona, pastaruosius metus sunkiai sirgusi Alzheimer's liga, užgaunančia žmogaus protavimą, nežiūrint gydytojų pastangų, ligonė vis taip ir nebuvo pagydoma. Mirus, jos kūnas buvo atvežtas Chicago ir sausio 23 d. pašarvotas P. Ridiko koplyčioje, kitą dieną buvo sukremuotas. Užuojautos laiškučiai A. Gabrielui galima siųsti šiuo adresu: Mr. A. Gabriel, P. O. Box 6, Lake Villa, Ill. 60046.

— Maniau, kad Mary Montvilas šiuo metu jau namuose, bet iš Jono Feizos teko sužinoti, kad ji dar tebėra slaugoma namuose. Jos adresas: Mrs. Mary Montvilas, Oakbrook Nursing Home, 2013 Midwest Rd., Oakbrook, Ill. 60521.

— Jonas Feiza nerimauja, kad jau sulaukė tokio amžiaus, kokio žmonės sulaukusius ištinka paralyžius. Patariau jam imti Vitamino E ir Lecithin kapsules. Yra sakoma kad jos prilaiko širdies priepuolį, arterijų kietėjimą ir užsikimšimą. Aš daug vitaminų neimu, bet be šių neapsieinu nė vienos dienos. Ar jie ką man padės, tenka palaukti.

— Seniai buvo užėjęs į "Vilnies" raštinę gyvenantis Hobart, Ind., draugas Jonas Dilkus, vis trukdė jam atvykti žiemos šalčiai, šlubuojantis žiemą susisiekimas. Anądien J. Dilkus buvo užėjęs, pasimokėti duokles LDS kuopai, kurios sekretore yra Marytė Urbikienė. Julius priėmė duokles perduoti jai.

Nellie

Floridiečiai žada mus aplankyti

Gavau chorvedės Helen Janulytės laiškučių iš St. Petersburg, Fla., kuriame rašo kad pas juos veikimas vyksta sklandžiai. Nariai gerai lanko Dainos Mylėtojų choro repeticijas ir gražiai dainuoja. Į jų ruošiamus renginius susirenka virš šimto svečių. Ne tik floridiečiai sugrįžo iš viešnagių po šiaurę, bet suvažiavo nemažai svečių iš įvairių miestų, kad pasilsėpus nuo žiemos šalčių. Pastarosiomis dienomis užklupęs šaltis ir pas juos, ir nušaldė nemažai vaismedžių.

Jos sveikata ne per tvirčiausia, bet tikisi iki pavasario sutvirtėti ir atvykti su kitais Floridos dainininkais į Chicago ir dalyvauti "Vilnies" jubiliejiname koncerte birželio 9 d. Ji susirašinėjanti su chigagietė chorų vadove Valerija Urbikiene ir tikisi tinkamai palinksminti "Vilnies" koncerto dalyvius. Lauksime jų atvykstant.

Pasidžiaugė, kad jos mamytė Helen Šarkiūnienė jaučiasi gerai ir gražiai darbuojasi vietos organizacijų renginiuose. Tik nusiskundė, kad jos brolis Richardas Janulis rimtai nesveikuoja ir mažai tegali pavaikščioti.

J. Urmonienė

DAR YRA VIETŲ VYKTI Į LIETUVĄ

Kaip esame ankščiau pranešę, "Vilnies" administracija ir šiomet organizuoja laikraščio skaitytojų dvi turistines grupes vykti į Lietuvą.

Pirma grupė iš Chicagos išvyks birželio 3 d., porai naktų stabtels Maskvoje, į Vilnių nuvyks birželio 6 d. anksti rytą. Lietuvoje bus iki birželio 16 dienos po pietų. Per tas 10 dienų aplankys Kauną, Trakus, Druskininkus, Rumšiškės, išžymes Vilniuje vietas. Labai galimas daiktas, šios grupės dalyviai ilgesniam ar trumpesniam laikui galės nuvykti į savo gimtines. Grupės sudėtyje bus 45 žmonės. Vietų dar yra. Norintys vykti su šia grupe, skubėkite užsiregistruoti "Vilnies" administracijoje.

Antra grupė iš Chicagos išvyks liepos 14 dieną ir grįš rugsėjo 1 dieną. Šioje grupėje buvo numatyta 35 vietos, bet jų jau nebėra, grupė pilna. Labai atsiprašome, kad tiek vietų teturėjome.

Abiejoms grupėms kelionės reikalus sutiko tvarkyti plačiai žinoma Chicagoje American Travel Service Bureau agentūra, 9727 S. Western Aven., Chicago, Ill. 60643. Adm.

Vilnis, 1985 vasario 14

MIRĖ MARIJA GABRIENĖ

Per paskutinius keleta metų ne-sveikavo drg. M. Gabriėnė-Barauskaitė. Sausio 20 d. ją ištko širdies smūgis nuo ko ir mirė. Velionė buvo gimusi 1894 m. rugsėjo 1 d. Lietuvoje, Panevėžio mieste. Į šią šalį atvyko 1909 metais pas sesutę, kuri pirmiau buvo atvykusi ir gyveno Chicagoje.

1928 vasario 28 d. sukūrė šeimos židinį su Antanu Gabriu. Abu Gabrielis santaikoje išgyveno 56 metus. Velionė augino pirmų vedybų 3 dukras, kurias abu Gabrielis išmoksino. Abu Gabrielis buvo susipratę žmonės, skaitė laikraštį "Vilnis" nuo pat pirmo numerio. Priklausė visoms pažangioms organizacijoms. Nežiūrint, kad jau virš 30 metų, kaip persikėlė gyventi į Villa Park, Ill., bet pasiliko organizacijų nariais. Chicagoje velionė iki mirties buvo narė LDS 53 kp., Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos, Ex Mainierių klubo ir iki veikė LLD 19 kp. Stambiai paremdavo laikraštį "Vilnis" pinigais.

Velionė buvo pašarvota P. J. Ridiko koplyčioje, sausio 24 d., 7 val. vak. atlaikytos gedulo apeigos. Dukrų šeimos iškvietė tūlą dvasiškį, kuris atliko religines apeigas. Vargonais grojo muzikė G. Giedraitienė, solo giedojo dukrų pakviesta giminaitė Deana Carius. Plačiai apibūdino velionės gyvenime kelią laidotuvių direktorius P. J. Ridikas. Baigęs kalbą pasakė, kad velionės vyras Antanas Gabrys ir dukros Emilija Mlodzinski, Albina Cuscio, Olga Jacuns ir jų šeimos užkvičia visus dalyvius vakarienei į Healthy Food restoraną ir tuo būdu nori padėkoti už visas suteiktas paslaugas laidojant žmoną, motiną, uošvę ir senelę Marijoną Gabriėnė. Be to, pranešė, kad sausio 25 d. tik šeima palydės velionę į Mt. Hope krematoriumą, kur bus sukremuota, o jos pelenai vėliau bus palaidoti Lietuvių Tautinėse kapinėse savame sklype.

Laidotuvių Dalyvė

Penkiolika metų be Antano Matuzo

Vasario 3 d. sukako penkiolika metų kai nelemtoji mirtis sustabdė drg. Antano Matuzo širdies plakimą. Nežiūrint, kad jau praslinko 15 metų, kaip jo nėra gyvųjų tarpe, bet Jo gražūs darbai pažangos labui tebėra draugų neužmiršti.

Velionis išėjęs į pensiją persikėlė gyventi į Floridą, tikėdamas gražiai praleisti senatvę šiltame klimato. Bet likimas ką kita lėmė. Jį ištko širdies smūgis. Po to teko pergyventi širdies operaciją, po kurios dar gyveno 6 metus ir buvo mylimos žmonos Lucille rūpestingai slaugomas. 1970 m. vasario 3 dieną mirė Fort Lauderdale, Fla. Jo kūnas buvo pervežtas į Chicago ir palaidotas Lietuvių Tautinėse kapinėse.

Likusi viena Lucille Matuz, persikėlė gyventi į Chicago, tikėdamasi dažniau aplankyti velionio kapą ir daugiau dirbti pažangiose organizacijose, kaip kad dirbo prieš išvykstant į Floridą. Deja, nelemtoji liga ir ją suspaudė. Neteko kojos ir pastaruoju laiku randasi Diplomat Nursing Home, 9125 So. Pulaski.

Šiandien telieka palinkėti mielai Lucille sutvirtėti sveikatoje.

Vilniėtė

Vilnis, 1985 vasario 14

Prieš metus mirė Antanas Grina

Vasario 17 d. sukanka metai, kai negailėstinga mirtis atskyrė iš gyvųjų tarpo nuoširdų pažangietį Antaną Griną, sulaukusį 95 m. a. Velionis visą savo brandų gyvenimą skyrė pažangos veiklai. Priklausė prie veik visų pažangių organizacijų. Skaitė laikraštį "Vilnis" nuo pat pirmo numerio. Jausdamas savo saulėlaidį, paskyrė iš savo sutaupų "Vilniai" \$500.

Velionis gimė 1888 metais spalio 15 d. Lietuvoje, Anykščių rajone, Lapdegėnų kaime. Į šią šalį atvyko 1910 metais. Dirbo įvairius darbus, bet surado laiko ir pažangių organizacijų veiklai.

Nežiūrint, kad jau metai kaip jo nėra gyvųjų tarpe, bet jo gražus ir pavyzdingas gyvenimas yra gyvas jį pažinusių atmintyse. Velionis palaidotas Lietuvių Tautinėse kapinėse, kur daug jo draugų ilsisi užmigę neatbundančių miegu.

Iđėjos Draugė

A. Butkis pergyvens kojos operaciją

Sausio 29 d. Frank Mikuzis išvežė savo mamytę Antaniną Butkis į Hinsdale, Ill., ligoninę, kur ji turės kojoje operaciją. Antanina jau gerokas laikas skundėsi, kad negalinti gerai pavaikščioti, jaučiant didelį skaudėjimą kojoje.

Linkėtina, kad operacija būtų sėkminga ir Antanina vėl galėtų visur su mumis dalyvauti, kaip kad dalyvaudavo pirmiau, ypatinai Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos ir Ex Mainierių klubo bei "Vilnies" renginiuose.

Vilniėtė

VASARIO 28—DIENĄ UŽBAIGSIME "VILNIES" VAJŲ

Kadangi ši "Vilnies" skaitytojų vajų pradėjome vieną mėnesį vėliau, tai yra spalio mėnesį vietoje rugsėjo, tai ir baigsime mėnesiu vėliau, vasario 28 d. Tačiau prisijus-tas mokėstis iki kovo 6 d. bus priskaitomas į vajuos sąrašą.

Suomi primename vadininkams, kad laiko nedaug liko, turime rimtai padirbėti, kad vajuos pasekmės būtų pilnoje žodžio prasmėje puikios.

Direkcija jau planuoja vadininkų pagerbimui banketą. Kol kas diena dar nepaskirta, bet siūloma kovo 31 d. ar balandžio 10 d.

Direkcija ir Adm.

CHICAGIEČIAI PASIGEDO E. IR V. BOGDEN

Užėjus negirdėtam šalčiui solistė Estelle Bogden su vyru Vincu pabėgo iš Chicago ir porai savaičių apsigyveno saulėtoje Floridoje. Neveltui chicagiečiai pasigedo jų.

Linkėtina abiem Bogden nuotai-kingai ir šiltai praleisti laiką Floridoje ir nepamiršti grįžti į Chicago.

Senė

ONUTĖ PETRUTIENĖ GRĮŽO IŠ VIEŠNAGĖS

Chicagiečiai buvo išsiilgę mielos muzikės Onutės Petrutienės-Peters, kuri buvo išvykusi pasisvečiuoti pas dukrą ir jos šeimą Boston, Mass. Ji ten išbuvo virš poros mėnesių, o vasario 4 d. grįžo į Chicago.

Bus malonu ją matyti mūsų susirinkimuose bei renginiuose.

Vilniėtė

MIRĖ IR PALAIDOTAS EDWIN P. URBIKAS

Sausio 23 d. mirė velionių Antano ir Frances Urbikų jauniausis sūnus Edwin, sulaukęs 57 m. a. Edwin P. gimė 1927 m. vasario 23 d. Chicagoje. Urbikų šeimoje augo trys sūnūs: Julius, Antanas ir Edwin. Visi buvo išmoksinti ir sukūrė pavyzdingas šeimas.

Siaučiant antram pasauliniam karui, kaip ir kiti, Edwin buvo paimtas į karo tarnybą ir teko grumtis su užpuolikais. Atitarnavęs grįžo ir už kiek laiko sukūrė šeimos židinį susituokdamas su jauna ir gražia mergina Lorraine Klimkiewicz. Šeimoje gražiai sugyveno, išaugino ir išmoksino sūnų Eldon ir dukrą Catherine. Sūnus tarnauja Chicago miesto policijoje, o duktė ištekėjusi už Jorge Cerda ir augina savo atžalyną.

Velionis ilgus metus dirbo Jewel maisto bendrovėje, vairavo sunkvežimį. Praeitą rugsėjo mėnesį pradėjo blogai jaustis. Gydytojai nustatė, kad kas rimto yra jo gerklėje. Išpjovė auglį ir manė, kad visas bus tvarkoje. Bet sausio pradžioje vėl sveikata rimtai sušlubavo. Edwin vyko į Mayo kliniką, Rochester, Minn., kur vėl buvo operuotas. Po operacijos buvo sveikęs, bet sausio 23 d. mirtis užgesino jo šviesaus gyvenimo liepsnelę.

Laidotuvių Dalyvė

Kaip eina "Vilnies" vajuos

Gražiais darbo rezultatais sanpetersburgietė Mary Brennan iškyla į pirmą vietą, bet iki pasibaigs vajuos ar pavyks išsilaukyti pirmoje vietoje, prašosi klausimas. Chicagietė Julia Marazienė yra taip pat darbšti vadininkė ir nuo M. Brennan teatsilikus 240 punktų. Detroitietė St. Masytė šį kartą pasireiškė laimėjusi 200 punktų.

Naujų skaitytojų gauta septyni. M. Brennan gavo penkis, kurių vienas į Lietuvą. Raštinėj gauti du nauji skaitytojai.

Vajininkai išsirikiavo taip:

	Punktai
MARY BRENNAN—St. Petersburg, Fla.	2980
JULIA MARAZAS—ALMK Drg.	2740
ST. MASYTE—Detroit, Mich.	1700
VIOLET TRASK-TARASKIENE—San Francisco, Cal.	740
ALVINA TRICH—Kenosha, Wis.	360
ELIZABETH REPSHIS—Dorchester, Mass.	200
OFFICE	2400

Su "VILNIES" turistine grupe

APLANKYKITE LIETUVĄ

"Vilnies" administracijos organizuojamoje laikraščio skaitytojų dešimt dienų pabuvoti Lietuvoje turistinėje grupėje dar yra vietų. Norintys vykti, skubėkite užsiregistruoti laikraščio administracijoje.

Grupė iš Chicago išvyks birželio 3 dieną, porai naktų stabtelės Maskvoje, birželio 6 d. anksti rytą nuvyks į Vilnių. Po dešimties dienų išvyks iš Vilniaus, porai vėl stabtelės Maskvoje ir per Zurichą birželio 18 dieną grįš į Chicago.

Šios grupės sudėtyje bus 45 žmonės. Labai galimas daiktas, viešėdami Lietuvoje turės progą aplankyti savo gimtines.

Grupės kelionės reikalus tvarkys American Travel Service Bureau agentūra, 9727 S. Western Ave., Chicago, Ill. 60643. Dėl kainų dar nesutarta. Kai tik sužinosime kuo skubiausia pranešime.

Gauti daugiau informacijų kreipkitės į "Vilnies" administraciją, 3113 S. Halsted St., Chicago, Ill. 60608. Telefonas (312) 842-7325.

Su žiemos šventėmis ir Naujaisiais metais

Sveikiname visus gimines ir draugus Lietuvoje ir Amerikoje. Linkime geros sveikatos ir daug sėkmės 1985 metais kovojant už taiką pasaulyje.

JOHN PATECKAS
LINDA PATECKAS, duktė

Lietuvių Tautinių kapinių sklypų savininkų žiniai

Siuomi primenu Lietuvių Tautinių kapinių sklypų savininkams, šių metų, kovo 10 d., 1:30 val. po pietų, įvyks visuotinis sklypų savininkų susirinkimas Dariaus-Girėno salėje, 4616 So. Western Ave.

Kadangi šiame susirinkime be kitų svarbių kapines liečiančių klausimų bus net kelių direktorių perrinkimas, tai svarbu visiems sklypų savininkams dalyvauti ir išrinkti rūpestingus ir sąžiningus direktorius, kurie rūpintusi kapinių tinkama priežiūra ir sąžiningai tvarkytų visus reikalus.

Sklypų Savininkė

MIRĘ LDS NARIAI

1984 m. nuo spalio 23 d. iki gruodžio 20 d., mirė šie LDS nariai:

John Beličkus, 71 m. a., LDS 157 kp. narys, Trevaskyn, Pa.

Aleksas Urbon, 66 m. a., LDS 139 kp. narys, Chicago, Ill.

Edvardas Kudukis, 93 m. a., LDS 139 kp. narys, Chicago, Ill.

Antanas Stripeikis, 91 m. a., Bridgeport, Conn.

Pearl Corbett, 61 m. a., 19 kp. narė, West Alles, Wisc.

Vladas Sutila, 89 m. a., 84 kp. narys, Moundsville, W.

Aleksas J. Lisnick, 84 m. a., 65 kp. narys, Kenosha, Wisc.

Emilija A. Rugienius, 59 m. a., LDS 1 kp. narė, Ozone Park, N. Y.

LIŪDNAS IR SKAUDUS MYLIMO VYRO MIRTIES PRISIMINIMAS

Antanas Matuzas

[Mirė 1970 metų vasario 3 dieną Fort Lauderdale, Florida]

Neapsakomai liūdnai ir skaudžiai praslinko keturiolika metų nuo to sielvarto kupino įvykio, kuomet žiaurioji mirtis sustabdė mano mylimo vyro Antano Matuzo jautriosios širdies plakimą, užgesindama jo šviesos gyvybės liepsnelę.

Niekas nesupras kaip man ilgu be Jo ir kiek man teko per tuos 15 metų skaudžių valandų pergyventi, vis Jo pasigesdama, vis Jo nesulaukdama.

Jis neprabus tikrai žinau, vargai jo daugiau nebekamuos. Jis ilsisi amžinai, man ilgu be Jo. Jis sugrįžti negali, nors taip trokšta manoji širdis.

Liūdinti

žmona **LUCILLE**
ir brolis **MARTYNAS T.** Lietuvoje

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Su liūdesiu širdyje prisimenu savo mylimą vyrą **GUS K. BUDRIS**, kuris mirė 1973, sausio 3.

Kelionę atlikęs, užmerkė akis
amžinu miegu. Ramiai užmigai.
Nustojo tau plakus jautrioji širdis,
Mylimą žmoną liūdėt palikai.

Atmintis skaudi be galo. Verkia iš gailėsio siela . . .

Liūdinti žmona
ADELÉ BUDRIENÉ— St. Petersburg, Fla.

MIRUS

Mary Gabrienei

Reiškiame gilią ir nuoširdžią užuojautą velionės vyrui Antanui Gabriui, dukroms Emilijai Mlodzinski ir jos šeimai, Albinai Cuscio ir jos šeimai, Olgai Jacobs ir jos sūnums, sesers dukroms ir visiems giminėms bei draugams. Žinokite, kad ir mes liūdimė netekusios ilgametės draugijos narės.

AMERIKOS LIETUVIŲ MOTERŲ KULTŪROS
DRAUGIJOS VALDYBA IR NARĖS

MIRUS

Mary Gabrienei

Reiškiame nuoširdžią ir gilią užuojautą velionės vyrui Antanui Gabriui, jos dukroms Emilijai Mlodzinski ir jos šeimai, Albinai Cuscio ir jos šeimai, Olgai Jacobs ir jos sūnums, sesers dukroms ir visiems giminėms, taipgi idėjos ir asmeniniams draugams-ėms, Žinokite, kad ir mes liūdimė, netekę kilnios idėjos draugės:

B. Rasins
A. Paulikienė
A. ir V. Powell
H. Trusk
J. Marazienė
F. ir A. Vaitkai
A. ir Al Jacobs

O. Jokubauskienė
Julius ir Mary Urbikai
A. Litvinas
M. Wassel
E. Jordan
F. Jordan
Anna ir S. J. Jokubka

Juozo Stalioraičio

MIRTIES METINĖS

Sausio 28 d. sukako 6 metai, kaip negailestinga mirtis visai netikėtai ir nenujaustai sustabdė širdies plakimą mūsų mylimo vyro, tėvo ir senelio Juozo Stalioraičio, atskirdama jį iš mūsų visiems laikams. Toji 1979 m. sausio 28 d. yra pati skaudžiausia diena mūsų šeimoje.

Mes žinome, kad mūsų brangusis negrįš pas mus ir nepaguos mūsų, nebegirdėsime tų švelnių ir pamokinančių žodžių, kuriuos jis gyvas būdamas dažnai kalbėdavo ir nurodydavo, kaip turime gyventi ir būti naudingais ne tik sau, bet ir visuomenei. Artėjant tai skaudžiai dienai, kurioje prieš 6 metus užgeso jo šviesaus gyvenimo liepsnelė, norime pasakyti ir Jo draugams, kad mes Jo liūdimė ir laikomės jo nurodymų, koku keliu turime eiti ir pasitarnauti darbo liaudžiai.

Lai mūsų mieliausiam bus amžina ramybė, o mes minėsime jo didelius darbus ir gerbsime jo kilnų atminimą.

Liūdinti žmona **PETRONELE**
Sūnus **JOSEPH**
Anūkai: **SUSAN, JOSEPH-ROBERT, JAMES**
JOANN ir jos vyras **JOHN TRY ONIS**

DETROIT, MICHIGAN

MIRUS

Frank P. Nakas

1985 m. sausio 9 d.

Reiškiame gilią nuoširdžią užuojautą žmonai Sophie, dukrai Violet, anūkams Raymond, Tim ir Sara proanūkei Stephanie, visiems giminėms gyv. JAV ir Tar. Lietuvoj bei idėjos draugams.

Ir mes kartu liūdimė netekę mylimo draugo.

Mike Stunskas	Ruby Jeske
Pat Stunskas	Emily Daskus
Frances Clark	Servit Gugas
Lillian Gugas	Ruth Gugas
Anna Daukus	Albert Litvin
Kęstutis Garelis	Albena Litvin
Antonette Garelis	Anna Dockus
Tony Vasaris	George Janonis
Millie Vasaris	Frank Yoshonis
Bessie Klimas	Vincas Kirvela
John Urbon	Teofile Masienė

St. Masytė

MIRĖ

Juozas Senkus

Gyveno Grand Rapids, Michigan, mirė 1984 m. gruodžio 29 d., sulaukęs 93 metų, gimęs Lietuvoje, Pilviškiuose. Amerikoje išgyveno 63 metus. Anksčiau gyveno Cheboygan, Wisc., iš ten persikėlė į Grand Rapids, Mich.

Buvo pašarvotas Barto & Son Funeral koplyčioje. Laidotuvės vyko sausio 2 d. Lietuvių Laisvės kapinėse.

Nuliūdus: Draugė